

Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (trzecia izba)

z dnia 27 czerwca 2012 r. *

Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Rynki zamków błyskawicznych i „innych rodzajów zapieć” — Decyzja stwierdzająca naruszenie art. 81 WE — Skoordynowane podwyżki cen, ustalanie cen minimalnych, podział klientów i rynków oraz wymiana innych informacji handlowych — Dowód — Jednolite i ciągłe naruszenie — Przedawnienie — Prawo do obrony — Grzywny — Wytyczne

W sprawie T-439/07

Coats Holdings Ltd, z siedzibą w Uxbridge, Middlesex (Zjednoczone Królestwo), reprezentowana przez W. Sibree, C. Jeffs, K. O’Connell, J. Boyce’a, solicitors, oraz D. Andersona, QC,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez F. Castilla de la Torrego oraz K. Mojzesowicz, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

mającej za przedmiot, tytułem żądania głównego, wnioski o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji C(2007) 4257 wersja ostateczna z dnia 19 września 2007 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 [WE] (sprawa COMP/39.168 – PO/Twarde wyroby pasmanteryjne: zapieć) w części, w jakiej dotyczy ona skarżącej, oraz tytułem ewentualnym, żądanie uchylenia grzywny nałożonej na skarżącą lub obniżenia jej kwoty,

SĄD (trzecia izba),

w składzie: O. Czúcz, prezes, I. Labucka (sprawozdawca) i D. Gratsias, sędziowie,

sekretarz: N. Rosner, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 7 lipca 2011 r.,

wydaje następujący

* Język postępowania: angielski.

Wyrok

Okoliczności powstania sporu

- 1 Skarżąca, Coats Holdings Ltd (zwana dalej „Coats”), jest jednym z głównych producentów i dostawców nici przemysłowych do szycia i haftu oraz drugim dostawcą światowym zamków błyskawicznych po grupie YKK. Produkuje ona kompletną gamę zamków błyskawicznych z lekkiego poliestru, nylonowych, metalowych i kostkowych. Nabyła ona spółkę Opti w 1988 r. i od czasu tego nabycia używała nazwy tej spółki jako marki zamków błyskawicznych. Po 1988 r. działalność w zakresie „zamków błyskawicznych” Coats została zatem przemianowana na Coats Opti.
- 2 Sektor produkcji zapieć może zostać podzielony na dwie duże kategorie, a mianowicie zamków błyskawicznych i „innych rodzajów zapieć”, które obejmują różne rodzaje guzików zatrzaskowych, zatrzasków i nap, ale także zapięcia klipsowe, agrałki, oczka, guziki do dżinsów, nity oraz akcesoria metalowe i plastikowe przeznaczone dla sektorów skóry i ubrań.
- 3 W dniach 7 i 8 listopada 2001 r. Komisja Wspólnot Europejskich przeprowadziła kontrole na podstawie art. 14 ust. 3 rozporządzenia Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r., pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [81] WE i [82] WE (Dz.U. 1962, 13, s. 204), w pomieszczeniach wielu producentów wspólnotowych twardych wyrobów pasmanteryjnych i nici (w tym Entaco Ltd, Coats plc i William Prym GmbH & Co. KG), a także w Fachverband Verbindungs- und Befestigungstechnik (zwanej dalej „VBT”).
- 4 W dniu 26 listopada 2001 r. grupy Prym i Coats, powołując się na komunikat Komisji dotyczący nienakładania grzywien lub obniżenia ich kwoty w sprawach kartelowych (Dz.U. 1996, C 207, s. 4, zwany dalej „komunikatem w sprawie współpracy z 1996 r.”), przedstawiły wnioski mające na celu jego zastosowanie do sektora zamków błyskawicznych.
- 5 Pismem z dnia 22 lutego 2002 r. Coats dostarczyła pewne informacje Komisji.
- 6 W dniu 8 sierpnia 2003 r. Stocko (po zmianie firmy: YKK Stocko Fasteners), powołując się na komunikat Komisji w sprawie zwolnienia z grzywien oraz zmniejszania grzywien w przypadkach karteli (Dz.U. 2002, C 45, s. 3, zwany dalej „komunikatem w sprawie współpracy z 2002 r.”), przedstawiła wniosek dotyczący „innych rodzajów zapieć”.
- 7 Następnie Komisja skierowała szereg żądań udzielenia informacji do kilku zainteresowanych stron na podstawie art. 11 rozporządzenia nr 17.
- 8 W dniu 16 września 2004 r. Komisja skierowała pismo w sprawie przedstawienia zarzutów (zwane dalej „pismem w sprawie przedstawienia zarzutów”) dotyczące „innych rodzajów zapieć”, maszyn do mocowania i zamków błyskawicznych do spółek Prym Fashion, William Prym, Éclair Prym, Fiocchi Prym, Fiocchi Snaps France, YKK Stocko Fasteners, YKK Holding Europe, YKK Corp., Coats, A. Raymond, Berning & Söhne, Berning France, Scovill Fasteners Europe (dawniej Unifast), Scovill Fasteners oraz do VBT.
- 9 Powyższe spółki i stowarzyszenie uzyskały dostęp do akt dochodzenia Komisji, które zostały im przesłane w dniu 1 października 2004 r. w formie kopii na płycie CD-ROM.
- 10 W dniu 12 listopada 2004 r. grupa Prym, powołując się na komunikat w sprawie współpracy z 2002 r., przedstawiła wniosek o zwolnienie z grzywny bądź ewentualnie – o obniżenie kwoty grzywien dotyczących „innych rodzajów zapieć”.

- 11 Faksem z dnia 18 listopada 2004 r. grupa Prym uzupełniła swój wniosek. Pismami elektronicznymi, odpowiednio, z dnia 3, 4 i 11 stycznia 2005 r. skierowała do Komisji informacje uzupełniające. Pismem elektronicznym z dnia 27 stycznia 2005 r. przedstawiła ona wniosek mający na celu skorzystanie z komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r.
- 12 W dniu 18 lutego 2005 r. grupa YKK, powołując się na komunikat w sprawie współpracy z 2002 r., przedstawiła wniosek o obniżenie kwoty grzywien dotyczących „innych rodzajów zapięć”.
- 13 Grupa YKK uzupełniła powyższy wniosek w dniu 25 lutego 2005 r.
- 14 Dowody dostarczone na poparcie wniosków złożonych przez grupy Prym i YKK mających na celu skorzystanie z komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. umożliwiły Komisji skierowanie do spółek, których dotyczy niniejsza sprawa, w dniu 7 marca 2006 r. uzupełniającego pisma w sprawie przedstawienia zarzutów (zwanego dalej „uzupełniającym pismem w sprawie przedstawienia zarzutów”).
- 15 Uzupełniające pismo w sprawie przedstawienia zarzutów dotyczące „innych rodzajów zapięć”, maszyn do mocowania i zamków błyskawicznych zostało skierowane do spółek A. Raymond, Berning & Söhne i Berning France, Coats i Coats Deutschland, Éclair Prym, Prym Fashion, Fiocchi Prym, Scovill Fasteners Europe, Scovill Fasteners, William Prym, YKK Corp., YKK Holding Europe i YKK Stocko Fasteners oraz do VBT. Płyta CD-ROM zawierająca akta sprawy Komisji została przesłana stronom w dniu 13 marca 2006 r.
- 16 W uzupełniającym piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów Komisja odnosiła się do tych samych produktów co w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów i w razie potrzeby prostowała, precyzowała, syntetyzowała i rozszerzała zarzuty w nim sformułowane. W uzupełniającym piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów Komisja nie wymieniała systematycznie wszystkich naruszeń określonych w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, zwłaszcza gdy nie nastąpiły żadne zmiany w stosunku do tych naruszeń wskutek wniosków mających na celu skorzystanie z komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r.
- 17 Przesłuchanie odbyło się w dniu 11 lipca 2006 r.
- 18 Po zasięgnięciu opinii komitetu doradczego ds. praktyk ograniczających konkurencję i pozycji dominującej oraz na podstawie końcowego sprawozdania funkcjonariusza ds. przesłuchań, w dniu 19 września 2007 r. Komisja wydała decyzję C(2007) 4257 wersja ostateczna dotyczącą postępowania na podstawie art. 81 [WE] (sprawa COMP/39.168 – PO/Twarde wyroby pasmanteryjne: zapięcia) (zwaną dalej „zaskarżoną decyzją”), której streszczenie opublikowano w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. C 47, s. 8).
- 19 Zgodnie z art. 1 ust. 3 sentencji zaskarżonej decyzji w odniesieniu do współpracy między, po pierwsze, YKK Holding i YKK Europe Ltd, po drugie, Coats Holdings i Coats Deutschland oraz po trzecie, Prym Fashion i Éclair Prym Group na rynku zamków błyskawicznych (zwaną dalej „trójstronną współpracą między grupami YKK, Coats i Prym”) Komisja uznała, że między innymi wymienione poniżej przedsiębiorstwa naruszyły art. 81 WE we wskazanych okresach, wymieniając informacje dotyczące cen, uzgadniając między sobą ceny i podwyżki cen oraz umawiając się co do metody ustalania minimalnych cen standardowych produktów na rynku europejskim:
 - Coats Holdings od dnia 28 kwietnia 1998 r. do dnia 12 listopada 1999 r.;
 - Coats Deutschland od dnia 28 kwietnia 1998 r. do dnia 12 listopada 1999 r.
- 20 Zgodnie z art. 1 ust. 4 zaskarżonej decyzji w odniesieniu do dwustronnej współpracy między Coats Holdings i William Prym/Prym Fashion na rynkach „innych rodzajów zapięć” i zamków błyskawicznych (zwaną dalej „dwustronną współpracą między grupami Coats i Prym”) Komisja

uznała, że wymienione poniżej przedsiębiorstwo naruszyło art. 81 WE we wskazanych okresach, uzgadniając wraz z innymi przedsiębiorstwami podział rynku wyrobów pasmanteryjnych poprzez uniemożliwienie grupie Coats wejście na europejski rynek „innych rodzajów zapieć”:

— Coats Holdings od dnia 15 stycznia 1977 r. do dnia 15 lipca 1998 r.

- 21 Na podstawie ustaleń faktycznych i ocen prawnych dokonanych w zaskarżonej decyzji Komisja nałożyła na zainteresowane przedsiębiorstwa grzywny, których kwota została obliczona według metody przedstawionej w wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 traktatu [EWWiS] (Dz.U. 1998, C 9, s. 3, zwanych dalej „wytycznymi”) oraz zgodnie z komunikatami w sprawie współpracy z 1996 i 2002 r.
- 22 Artykuł 2 ust. 3 tiret drugie zaskarżonej decyzji przewiduje między innymi nałożenie następującej grzywny za trójstronną współpracę między grupami YKK, Coats i Prym: Coats Holdings i Coats Deutschland, które są solidarnie odpowiedzialne: 12 155 000 EUR.
- 23 Artykuł 2 ust. 4 tiret drugie zaskarżonej decyzji przewiduje między innymi nałożenie następującej grzywny za dwustronną współpracę między grupami Coats i Prym: Coats Holdings: 110 250 000 EUR.
- 24 W art. 4 zaskarżonej decyzji nakazano przedsiębiorstwom wymienionym w art. 1 bezzwłocznie zaprzestać naruszeń wskazanych w tym samym artykule, jeżeli jeszcze tego nie zrobiły, i powstrzymać się od tego momentu od wszelkich działań lub zachowań opisanych w art. 1 oraz od wszelkich kroków mających równoważny cel lub skutek.
- 25 Dokonawszy oceny wpływu grzywien na sytuację finansową jednej ze spółek, których dotyczy niniejsza sprawa, innej niż skarżąca oraz zbadawszy niezdolność do zapłaty podnoszoną przez tę spółkę, decyzją C(2011) 2070 wersja ostateczna z dnia 31 marca 2011 r. Komisja postanowiła obniżyć częściowo pierwotną kwotę grzywny nałożonej na tę spółkę.

Przebieg postępowania i żądania stron

- 26 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 4 grudnia 2007 r. skarżąca wniosła niniejszą skargę.
- 27 Ze względu na okoliczność, że skład izb Sądu został zmieniony, sędzia sprawozdawca został przydzielony do trzeciej izby, której w konsekwencji przekazano niniejszą sprawę do rozpoznania.
- 28 W ramach środków organizacji postępowania przyjętych w dniu 7 lutego 2011 r. Sąd wezwał Komisję do przedstawienia określonych dokumentów. Komisja zastosowała się do tego wezwania w wyznaczonym terminie.
- 29 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (trzecia izba) postanowił otworzyć procedurę ustną.
- 30 Listem poleconym do sekretariatu Sądu w dniu 20 czerwca 2011 r. skarżąca uczyniła pewne uwagi w przedmiocie sprawozdania z rozprawy, które zostało jej przekazane w dniu 14 kwietnia 2011 r., dotyczące znaczenia orzecznictwa odnoszącego się do ciężaru i poziomu dowodu.
- 31 Na rozprawie w dniu 7 lipca 2011 r. wysłuchano wystąpień stron i ich odpowiedzi na pytania Sądu.

32 Skarżąca wnosi do Sądu o:

- tytułem żądania głównego, stwierdzenie nieważności art. 1 ust. 4 i art. 2 ust. 4 zaskarżonej decyzji w części, w której jej one dotyczą;
- tytułem żądania ewentualnego, uchylenie lub obniżenie grzywny nałożonej na nią w art. 2 ust. 4 zaskarżonej decyzji;
- obciążenie Komisji kosztami postępowania.

33 Komisja wnosi do Sądu o:

- oddalenie skargi w całości;
- obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

Co do prawa

34 Na poparcie swojej skargi dotyczącej wyłącznie dwustronnej współpracy między grupami Coats i Prym skarżąca wysuwa pięć zarzutów opartych:

- pierwszy, na naruszeniu ciążącego na Komisji obowiązku przedstawienia dowodu na istnienie naruszenia z jednej strony oraz przestrzegania wymaganego poziomu dowodu w tym względzie z drugiej strony;
- drugi, na naruszeniu art. 25 ust. 5 rozporządzenia nr 1/2003;
- trzeci, na braku dowodu na istnienie jednolitego i ciągłego naruszenia;
- czwarty, na naruszeniu art. 6 ust. 3 lit. d) Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności podpisanej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”);
- oraz piąty, na błędnym zastosowaniu wytycznych.

W przedmiocie zarzutu pierwszego opartego na naruszeniu ciążącego na Komisji obowiązku przedstawienia dowodu na istnienie naruszenia z jednej strony oraz przestrzegania wymaganego poziomu dowodu w tym względzie z drugiej strony

Argumenty stron

35 Skarżąca uważa zasadniczo, że badanie wszystkich środków dowodowych, jakie przeprowadziła Komisja, jest dotknięte oczywistymi błędami w ocenie tego rodzaju, że Komisja nie spełniła ciążącego na niej obowiązku udowodnienia, że grupa Coats była stroną dwustronnego porozumienia w sprawie podziału rynku z grupą Prym obowiązującego od stycznia 1977 r. do lipca 1998 r. Jej zdaniem Komisja nie przestrzegała zasad wyrażonych przez Sąd w jego wyroku z dnia 12 września 2007 r. w sprawie T-36/05 Coats Holdings i Coats przeciwko Komisji, niepublikowanym w Zbiorze (zwanym dalej „wyrokiem w sprawie Coats”), pkt 71, w przedmiocie ciężaru dowodu, mianowicie że Komisja była zobowiązana przedstawić dowody na poparcie swojego „silnego przekonania” o istnieniu naruszenia i interpretować wątpliwości na korzyść pozwanego.

36 Komisja kwestionuje argumenty skarżącej.

Ocena Sądu

- 37 Jako że strony nie zgadzają się co do kwestii podziału między siebie ciężaru dowodu, a mówiąc ogólniej, co do kwestii przestrzegania lub nie reguł mających zastosowanie do przeprowadzania dowodu naruszenia art. 81 WE i dowodu udziału skarżącej w takim naruszeniu, tytułem wstępu należy przypomnieć prawo obowiązujące w tej materii.
- 38 Z art. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 [WE] i 82 [WE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1), jak również z utrwalonego orzecznictwa odnoszącego się do kwestii stosowania art. 81 WE i 82 WE wynika, że w dziedzinie prawa konkurencji w przypadku sporu co do istnienia naruszenia reguł konkurencji do Komisji należy przedstawienie dowodu na okoliczność wystąpienia naruszeń, które stwierdza, oraz ustalenie środków dowodowych mogących wykazać w sposób wymagany prawem okoliczności faktyczne składające się na naruszenie (wyroki Trybunału: z dnia 17 grudnia 1998 r. w sprawie C-185/95 P Baustahlgewebe przeciwko Komisji, Rec. s. I-8417, pkt 58; z dnia 6 stycznia 2004 r. w sprawach połączonych C-2/01 P i C-3/01 P BAI i Komisja przeciwko Bayer, Rec. s. I-23, pkt 62; wyrok Sądu z dnia 17 września 2007 r. w sprawie T-201/04 Microsoft przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3601, pkt 688). W tym celu instytucja ta powinna zebrać wystarczająco dokładne i spójne dowody, aby wykazać, że podnoszone naruszenie miało miejsce (zob. podobnie wyroki Trybunału: z dnia 28 marca 1984 r. w sprawach połączonych 29/83 i 30/83 CRAM i Rheinzink przeciwko Komisji, Rec. s. 1679, pkt 20; z dnia 31 marca 1993 r. w sprawach połączonych C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 i od C-125/85 do C-129/85 Ahlström Osakeyhtiö i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-1307, pkt 127; wyrok Sądu z dnia 21 stycznia 1999 r. w sprawach połączonych T-185/96, T-189/96 i T-190/96 Riviera Auto Service i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-93, pkt 47).
- 39 Jeżeli w ramach stwierdzenia naruszenia art. 81 WE i 82 WE Komisja opiera się na dowodach z dokumentów, to zainteresowane przedsiębiorstwa są zobowiązane nie tylko do samego przedstawienia przekonującej alternatywy dla stanowiska Komisji, lecz również do wskazania, że dowody przytoczone w zaskarżonej decyzji w celu wykazania istnienia naruszenia są niewystarczające (zob. podobnie wyroki Sądu: z dnia 15 marca 2000 r. w sprawach połączonych T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 i T-104/95 Cimenteries CBR i in. przeciwko Komisji, zwany „wyrokiem w sprawie Cement”, Rec. s. II-491, pkt 725–728; z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawach połączonych T-67/00, T-68/00, T-71/00 i T-78/00 JFE Engineering i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2501, pkt 187). Należy uznać, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w niniejszym postępowaniu, gdy Komisja opiera się na dowodach bezpośrednich, to zainteresowane przedsiębiorstwa winny wykazać, że dowody przedstawione przez Komisję są niewystarczające. Orzeczono już, że takie odwrócenie ciężaru dowodu nie narusza domniemania niewinności (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-235/92 P Montecatini przeciwko Komisji, Rec. s. I-4539, pkt 181).
- 40 Jednak nie każdy z dowodów dostarczonych przez Komisję musi koniecznie odpowiadać tym kryteriom w odniesieniu do każdego elementu naruszenia. Wystarczy, żeby zbiór poszlak przywołanych przez tę instytucję oceniany globalnie odpowiadał temu wymogowi (zob. ww. w pkt 39 wyrok w sprawach połączonych JFE Engineering i in. przeciwko Komisji, pkt 180 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 41 Poszlaki przywołane w decyzji przez Komisję w celu dowiedzenia dopuszczenia się przez przedsiębiorstwo naruszenia art. 81 ust. 1 WE winny być oceniane nie odrębnie, ale jako całość (zob. wyrok Sądu z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie T-53/03 BPB przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1333, pkt 185 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 42 Należy również mieć na uwadze okoliczność, że działania antykonkurencyjne są dokonywane potajemnie i wobec tego w większości przypadków istnienie praktyki lub porozumienia antykonkurencyjnego musi być wywnioskowane na podstawie szeregu zbieżnych okoliczności oraz poszlak, które, rozpatrywane łącznie, mogą stanowić, w braku innego możliwego wytłumaczenia,

dowód naruszenia reguł konkurencji (wyrok Trybunału z dnia 7 stycznia 2004 r. w sprawach połączonych C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-123, pkt 55–57).

- 43 Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem wystarczy, że Komisja wykaże, że dane przedsiębiorstwo uczestniczyło w spotkaniach, w trakcie których zawarte zostały porozumienia o charakterze antykonkurencyjnym, nie sprzeciwiając się temu w oczywisty sposób, aby udowodnić w sposób wymagany prawem udział tego przedsiębiorstwa w kartelu. Jeśli uczestnictwo w takich spotkaniach zostało ustalone, to na tym przedsiębiorstwie spoczywa obowiązek przedstawienia dowodów, które mogą świadczyć, że jego udziałowi w tych spotkaniach w ogóle nie przyświecał cel antykonkurencyjny, poprzez wykazanie, że poinformowało ono swoich konkurentów o tym, iż uczestniczy w tych spotkaniach w innym aniżeli oni celu (wyroki Trybunału: z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-199/92 P Hüls przeciwko Komisji, Rec. s. I-4287, pkt 155; w sprawie C-49/92 P Komisja przeciwko Anic Participazioni, Rec. s. I-4125, pkt 96; ww. w pkt 42 wyrok w sprawach połączonych Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, pkt 81).
- 44 Powodem leżącym u podstaw powyższej zasady prawa jest to, że uczestniczący we wspomnianym spotkaniu bez otwartego zdystansowania się od jego treści, przedsiębiorstwo wywołało u innych uczestników wrażenie, że podpisuje się pod wynikiem spotkania i się do niego zastosuje (ww. w pkt 42 wyrok w sprawach połączonych Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, pkt 82).
- 45 Jeśli chodzi o wartość dowodową poszczególnych dowodów, należy przypomnieć, że jedynym kryterium istotnym dla oceny swobodnie przedstawionych dowodów jest ich wiarygodność (zob. wyroki Sądu z dnia 8 lipca 2004 r.: w sprawie T-44/00 Mannesmannröhren-Werke przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2223, pkt 84 i przytoczone tam orzecznictwo; w sprawie T-50/00 Dalmine przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2395, pkt 72; ww. w pkt 39 wyrok w sprawach połączonych JFE Engineering i in. przeciwko Komisji, pkt 273). Zgodnie z ogólnie obowiązującymi zasadami dotyczącymi przeprowadzenia dowodu wiarygodność, a zatem wartość dowodowa dokumentu zależy od pochodzenia dokumentu, okoliczności jego sporządzenia, jego adresata, a także od tego, czy jego treść jest sensowna i wiarygodna [ww. w pkt 39 wyrok w sprawie Cement, pkt 1053; opinia sędziego B. Vesterdorfa pełniącego funkcję rzecznika generalnego w sprawie T-1/89 Rhône-Poulenc przeciwko Komisji (wyrok Sądu z dnia 24 października 1991 r., Rec. s. II-867, II-869, II-956)]. Należy w szczególności przypisać duże znaczenie okoliczności, że dokument został sporządzony w bezpośrednim związku ze zdarzeniami (wyroki Sądu: z dnia 11 marca 1999 r. w sprawie T-157/94 Ensidesa przeciwko Komisji, Rec. s. II-707, pkt 312; z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawach połączonych T-5/00 i T-6/00 Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied i Technische Unie przeciwko Komisji, Rec. s. II-5761, pkt 181) lub przez bezpośredniego świadka tychże zdarzeń (ww. w pkt 39 wyrok w sprawach połączonych JFE Engineering i in. przeciwko Komisji, pkt 207). Ponadto należy przypomnieć, że sam fakt, iż informacja została dostarczona przez przedsiębiorstwa, które złożyły wniosek mający na celu skorzystanie z komunikatów w sprawie współpracy z 1996 lub z 2002 r., nie podważa jej wartości dowodowej.
- 46 Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem żaden przepis ani żadna ogólna zasada prawa Unii nie zakazuje Komisji wykorzystania przeciwko przedsiębiorstwu oświadczeń innych oskarżanych przedsiębiorstw. Gdyby było inaczej, ciężar dowodu zachowań sprzecznych z art. 81 WE i 82 WE, który spoczywa na Komisji, byłby nie do udźwignięcia i nie do pogodzenia z misją nadzoru nad właściwym stosowaniem tych postanowień, którą nakłada na Komisję traktat (ww. w pkt 39 wyrok w sprawach połączonych JFE Engineering i in. przeciwko Komisji, pkt 192 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 47 Pewna podejrzliwość w odniesieniu do dobrowolnych zeznań głównych uczestników niedozwolonego porozumienia jest zrozumiała, ponieważ uczestnicy ci prawdopodobnie będą zmierzać do umniejszenia znaczenia swojego udziału w naruszeniu i wyolbrzymienia udziału pozostałych uczestników. Jednak ze względu na logikę właściwą postępowaniu przewidzianemu w komunikatach w sprawie współpracy z 1996 lub z 2002 r. fakt wystąpienia o zastosowanie tych komunikatów w celu uzyskania zmniejszenia wysokości grzywny nie musi koniecznie stanowić zachęty do przedkładania nieprawdziwych dowodów

dotyczących pozostałych uczestników inkryminowanego kartelu. Każda próba wprowadzenia Komisji w błąd mogłaby bowiem podać w wątpliwość szczerłość przedsiębiorstwa, jak również kompletność współpracy z jego strony, a tym samym wystawić na niebezpieczeństwo szansę skorzystania przez nie w pełni ze wskazanych powyżej komunikatów (zob. podobnie wyroki Sądu: z dnia 16 listopada 2006 r. w sprawie T-120/04 Peróxidos Orgánicos przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4441, pkt 70; z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie T-54/03 Lafarge przeciwko Komisji, niepublikowany w Zbiorze, pkt 58).

- 48 W szczególności należy uznać, że fakt, iż dana osoba przyznaje, że popełniła naruszenie i w ten sposób potwierdza istnienie okoliczności faktycznych wykraczających poza te, których istnienie można było wyprowadzić bezpośrednio z odnośnych dokumentów, implikuje a priori, o ile nie występują okoliczności szczególne wskazujące na coś przeciwnego, że osoba ta postanowiła mówić prawdę. Zatem oświadczenia sprzeczne z interesami oświadczającego należy co do zasady uważać za dowody szczególnie wiarygodne (wyroki Sądu: ww. w pkt 39 w sprawach połączonych JFE Engineering i in. przeciwko Komisji, pkt 211, 212; z dnia 26 kwietnia 2007 r. w sprawach połączonych T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 i T-136/02 Bolloré i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-947, pkt 166; ww. w pkt 47 wyrok w sprawie Lafarge przeciwko Komisji, pkt 59).
- 49 Niemniej jednak oświadczenia złożone przez zainteresowane przedsiębiorstwa w ramach wniosków mających na celu skorzystanie z komunikatów w sprawie współpracy z 1996 lub z 2002 r. muszą być oceniane z zachowaniem ostrożności i zazwyczaj nie mogą zostać uznane za szczególnie wiarygodne dowody, jeśli nie zostały one potwierdzone innymi dowodami.
- 50 Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem złożone przez przedsiębiorstwo, któremu zarzuca się udział w kartelu, oświadczenie, którego prawdziwość jest kwestionowana przez szereg innych przedsiębiorstw, którym zarzuca się udział w kartelu, nie może być uważane za stanowiące wystarczający dowód istnienia naruszenia popełnionego przez te ostatnie, jeżeli nie jest poparte innymi dowodami (wyroki Sądu: z dnia 25 października 2005 r. w sprawie T-38/02 Groupe Danone przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4407, pkt 285; ww. w pkt 48 wyrok w sprawach połączonych Bolloré i in. przeciwko Komisji, pkt 167; ww. w pkt 47 wyrok w sprawie Lafarge przeciwko Komisji, pkt 293).
- 51 Wreszcie należy przypomnieć, że w motywie 215 zaskarżonej decyzji Komisja wskazała, że celem dwustronnej współpracy między grupami Coats i Prym było umożliwienie im podziału między siebie rynku wyrobów pasmanteryjnych poprzez uniemożliwienie grupie Coats wejścia na europejski rynek „innych rodzajów zapięć”.
- 52 Kwestię, czy w zaskarżonej decyzji Komisja oparła się na wystarczająco wiarygodnych, dokładnych i spójnych dowodach w celu wykazania – w ramach całościowej oceny i po zbadaniu wyjaśnień lub alternatywnych względów uzasadniających przedstawionych przez skarżącą – że naruszenie stwierdzone w art. 1 ust. 4 zaskarżonej decyzji miało miejsce, należy przeanalizować w świetle reguł przedstawionych w pkt 38–50 powyżej
- W przedmiocie spotkania w 1975 r. (motyw 217 zaskarżonej decyzji)
- 53 Zdaniem skarżącej Komisja błędnie zinterpretowała protokół spotkania w 1975 r., które miało miejsce między skarżącą a William Prym, uznając, że chodziło o etap poprzedzający podział rynków, podczas gdy z tegoż protokołu wynika, że chodziło wyłącznie o nieszkodliwe dyskusje na temat wyłącznej i wspólnej dystrybucji oraz o zobowiązania po stronie dystrybutora do nieprodukowania lub niedystrybuowania konkurencyjnych wyrobów. Interpretację tę potwierdza notatka pana E.F. z dnia 27 października 1975 r. adresowana do panów A.P. (senior) i D.P. odnosząca się do przebiegu spotkania, które miało miejsce między panem M.F. i panem B. w dniu 17 października 1975 r.

- 54 Z argumentu skarżącej wynika, że nie kwestionuje ani treści spotkania, ani swojej obecności na tym spotkaniu. Kwestionuje ona natomiast interpretację protokołu tegoż spotkania dokonaną przez Komisję.
- 55 Motyw 217 zaskarżonej decyzji brzmi następująco:
- „W 1975 r. [grupy] Coats i Prym postanowiły współpracować w zakresie sprzedaży i dystrybucji w bardzo wielu krajach na świecie, działając jako wspólne przedsiębiorstwa handlowe lub wyłączni dystrybutorzy produktów drugiej strony w zależności od ich siły rynkowej w każdym kraju. Protokół spotkania, które odbyło się w Stolbergu [Niemcy] w dniach 16 i 17 listopada 1975 r., definiuje ogólne zarysy współpracy między tymi dwiema grupami”.
- 56 Znaczna część protokołu spotkania, które odbyło się w Stolbergu, odnosi się do handlu wewnętrznego: „W ramach tych zasad wyłoniły się przedstawione poniżej ogólne zarysy porozumienia, na podstawie których kontynuowane będą późniejsze szczegółowe dyskusje na poziomie rynku”. Punkt 2 ust. 5 tegoż protokołu stanowi w odniesieniu do Włoch, co następuje:
- „[Grupa] Prym nie wprowadzi na rynek swoich zamków błyskawicznych”.
- 57 Wyżej wspomniana notatka z dnia 27 października 1975 r. odzwierciedla treść rozmowy z Coats, która miała mieć miejsce w dniu 17 października 1975 r. w Glasgow (Zjednoczone Królestwo) i zawiera pkt I, zatytułowany „Marketing”, który ma następujące brzmienie:
- „Wyjątki od reguły, takie jak Włochy, które rozważaliśmy od samego początku, muszą zostać dogłębnie zbadane”.
- 58 Skarżąca wskazuje w przypisie nr 2 do skargi, że „Coats Italy nabyła udział w [kapitale] Lamprom, włoskiego producenta zamków błyskawicznych należącego do prywatnych akcjonariuszy i posiadacza licencji Opti [nabytej przez Coats w 1989 r.], a następnie przejęła nad nią pełną kontrolę w 1975/1976 r.”.
- 59 Z powyższego wynika, że protokół zawiera aluzję nie tylko do „nieszkodliwych dyskusji na temat wyłącznej i wspólnej dystrybucji oraz do zobowiązań po stronie dystrybutora do nieprodukowania lub niedystrybuowania konkurencyjnych wyrobów”, jak twierdzi skarżąca, ale także do podziału rynku odnoszącego się do zamków błyskawicznych na rynku włoskim. Ponadto z listy obecności wynika, że chodziło o spotkanie osób zajmujących kierownicze stanowiska w obu przedsiębiorstwach.
- 60 Co więcej, należy przypomnieć, że Komisja nie przyjęła spotkania w dniach 16 i 17 listopada 1975 r. jako daty początku naruszenia, lecz oparła się na powyższym dokumencie pochodzącym sprzed stwierdzonej daty początku rozpatrywanego naruszenia (15 stycznia 1977 r.), aby lepiej zbadać dowody związane z okresem naruszenia. Nic nie stało na przeszkodzie, by Komisja uwzględniła etapy przygotowawcze do utworzenia kartelu sensu stricto w celu ustalenia sytuacji gospodarczej, jaka poprzedzała to zdarzenie i wyjaśniała utworzenie kartelu lub w celu ustalenia i dokonania oceny odpowiedniej roli, jaką członkowie kartelu odegrali w opracowaniu, utworzeniu i wprowadzeniu w życie kartelu. Ponadto z tego samego względu Komisja może uwzględnić etap następujący po okresie naruszenia sensu stricto w celu dokonania oceny – na podstawie komunikatu w sprawie współpracy lub tytułem ewentualnych okoliczności łagodzących – rzeczywistej współpracy przedsiębiorstw przy ujawnieniu ich kartelu (wyrok Sądu z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawach połączonych T-236/01, T-239/01, od T-244/01 do T-246/01, T-251/01 i T-252/01 Tokai Carbon i in. przeciwko Komisji, zwany „wyrokiem w sprawie Tokai I”, Rec. s. II-1181, pkt 304).

61 Ponadto dokument z dnia 15 stycznia 1977 r., który zostanie zbadany poniżej, stanowi, co następuje:

„Ogólne zasady regulujące [dwustronną współpracę między grupami Coats i Prym] zostają ustalone w sposób określony w protokole spotkania w Stolbergu w dniach 16 i 17 listopada 1975 r., uzupełnionym w następujący sposób [...]”.

– W przedmiocie dokumentu z dnia 15 stycznia 1977 r. (motywy 218–222 zaskarżonej decyzji)

62 Skarżąca twierdzi, że Komisja nie wzięła pod uwagę faktu, że dokument z dnia 15 stycznia 1977 r., na którym oparła się w zaskarżonej decyzji, nie jest ani podpisany, ani kompletny, oraz że nie ma żadnych elementów umożliwiających ustalenie, kto w Coats lub w William Prym sporządził ten dokument lub wyraził na niego ustnie zgodę, ponieważ nie istnieje żaden dowód dotyczący pisemnej zgody. Wszystkie te elementy stanowią użyteczne wskazówki do dokonania oceny wartości dowodowej tego rodzaju dokumentu. Zdaniem skarżącej w sposób dorozumiany z pojęcia całkowitej współpracy, zaś z komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. wyraźnie wynika, że Komisja powinna była zażądać od spółki William Prym przedstawienia dowodów pochodzących od dawnych pracowników, aby mogła ona rościć sobie prawo do skorzystania z tegoż komunikatu.

63 Z powyższych argumentów wynika, że skarżąca nie kwestionuje istnienia dokumentu z dnia 15 stycznia 1977 r. Kwestionuje ona natomiast interpretację tego dokumentu dokonaną przez Komisję.

64 Motywy 218 i 219 zaskarżonej decyzji mają następujące brzmienie:

„(218) Przyjmując za punkt wyjścia te ramy współpracy, Coats i William Prym zawarły ogólne porozumienie w sprawie podziału rynku w sektorze wyrobów pasmanteryjnych, jak dowodzi pisemne porozumienie z dnia 15 stycznia 1977 r. (zwane dalej »porozumieniem z 1977 r.«), na podstawie którego Coats zobowiązuje się »nie prowadzić, bezpośrednio lub w ramach związku, działalności w zakresie produkcji twardych wyrobów pasmanteryjnych [...] ani działalności w zakresie dystrybucji w Europie konkurencyjnych twardych wyrobów pasmanteryjnych bez uprzedniej zgody [William] Prym«. Z kolei [William] Prym zobowiązuje się »nie prowadzić, bezpośrednio lub w ramach związku, działalności w zakresie produkcji nici do szycia i nici do użytku rzemieślniczego etc. [...] ani działalności w zakresie dystrybucji w Europie konkurencyjnych nici do szycia i nici do użytku rzemieślniczego etc. bez uprzedniej zgody Coats«.

(219) Klauzula porozumienia z 1977 r. precyzuje, że wyrażone w nim zobowiązania, nawet jeśli nie są one prawnie egzekwowalne, »odzwierciedlają jednak ducha porozumienia Coats-[William] Prym i stanowią jako takie moralny obowiązek wiążący obie strony«.

65 Dokument z dnia 15 stycznia 1977 r. brzmi następująco:

„Ogólne zasady regulujące [dwustronną współpracę między grupami Coats i Prym] zostają ustalone w sposób określony w protokole spotkania w Stolbergu w dniach 16 i 17 listopada 1975 r., uzupełnionym w następujący sposób:

Z wyjątkiem już istniejących sytuacji [wyliczonych na liście a)] Coats zobowiązuje się:

- 1) nie prowadzić, bezpośrednio lub w ramach związku, działalności w zakresie produkcji twardych wyrobów pasmanteryjnych [wyliczonych na liście b), na podstawie włoskiej umowy wykluczającej igły do maszyn] ani działalności w zakresie dystrybucji w Europie konkurencyjnych twardych wyrobów pasmanteryjnych bez uprzedniej zgody [William] Prym;

- 2) w pozostałej części świata, nie prowadzić, bezpośrednio lub w ramach związku, działalności w zakresie produkcji twardych wyrobów pasmanteryjnych bez uprzedniej zgody Prym ani działalności w zakresie dystrybucji konkurencyjnych twardych wyrobów pasmanteryjnych bez uprzedniej konsultacji z [William] Prym.

[William] Prym zobowiązuje się:

- 1) nie prowadzić, bezpośrednio lub w ramach związku, działalności w zakresie produkcji nici do szycia i nici do użytku rzemieślniczego etc. [figurujących na liście c)] ani działalności w zakresie dystrybucji w Europie konkurencyjnych nici do szycia i nici do użytku rzemieślniczego etc. bez uprzedniej zgody Coats ani działalności w zakresie dystrybucji w Europie konkurencyjnych nici do szycia i nici do użytku rzemieślniczego etc. bez uprzedniej zgody Coats;
- 2) w pozostałej części świata, nie prowadzić, bezpośrednio lub w ramach związku, działalności w zakresie produkcji nici do szycia i nici do użytku rzemieślniczego etc. bez uprzedniej zgody Coats ani działalności w zakresie dystrybucji konkurencyjnych nici do szycia i nici do użytku rzemieślniczego etc. bez uprzedniej konsultacji z Coats.

Uznaje się, że te zobowiązania nie są prawnie egzekwowalne, ale odzwierciedlają mimo to ducha porozumienia Coats-[William] Prym i stanowią jako takie moralny obowiązek wiążący obie strony”.

- ⁶⁶ Z samej lektury powyższego dokumentu wynika, że odwołuje się on do spotkania, które odbyło się w Stolbergu w dniach 16 i 17 listopada 1975 r., a w szczególności, że jego celem jest uzupełnienie ogólnych zasad, na których temat dyskutowano podczas tego spotkania. Ów dokument odzwierciedla szczegóły współpracy między dwoma przedsiębiorstwami na płaszczyźnie handlowej.
- ⁶⁷ W odniesieniu do zarzutu skarżącej opartego na braku wartości dowodowej dokumentu z dnia 15 stycznia 1977 r. należy stwierdzić, że wiarygodność tego dokumentu nie jest koniecznie ograniczona z tego względu, że nie jest on podpisany. Po pierwsze, fakt, że ten dokument nie jest podpisany, nie może dziwić, ponieważ jest to notatka dotycząca spotkania, którego antykonkurencyjny cel uzasadniał w oczach jej autora to, by pozostawić możliwie najmniej śladów (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 10 marca 1992 r. w sprawie T-11/89 Shell przeciwko Komisji, Rec. s. II-757, pkt 86). Po drugie, data wpisana na dokumencie („15.1.1977 r.”) pozwala uznać, że ten dokument został opracowany w okresie zaistnienia okoliczności faktycznych istotnych dla sprawy (zob. podobnie ww. w pkt 48 wyrok w sprawach połączonych Bolloré i in. przeciwko Komisji, pkt 173). Po trzecie, w zakresie, w jakim ten dokument zawiera konkretne informacje odpowiadające informacjom zawartym w innych dokumentach, należy uznać, że dokumenty te mogą wzajemnie wzmacniać swoją wartość dowodową (zob. podobnie ww. w pkt 39 wyrok w sprawach połączonych JFE Engineering i in. przeciwko Komisji, pkt 275). Po czwarte, jak Sąd przypomniał między innymi w swoim wyroku z dnia 20 kwietnia 1999 r. w sprawach połączonych od T-305/94 do T-307/94, od T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 i T-335/94 Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-931, pkt 715, dla istnienia porozumienia w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE wystarczy, aby dane przedsiębiorstwa wyraziły wspólną wolę zachowywania się na rynku w określony sposób.
- ⁶⁸ Należy wskazać w tym względzie, że wniosek grupy Prym mający na celu skorzystanie z komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. zawiera następujący fragment przytoczony w motywie 220 zaskarżonej decyzji:

„W drodze datowanego na dzień 15 stycznia 1977 r. porozumienia, które nadal obowiązuje w dniu dzisiejszym, Coats i [William] Prym podzieliły między siebie rynek wyrobów pasmanteryjnych. Żadna ze stron nie może interweniować w segmencie rynku drugiej strony bez jej zgody. Coats była i nadal jest odpowiedzialna za segment miękkich wyrobów pasmanteryjnych (nici do szycia, nici bawełnianych do haftu, wełny); [William] Prym była i nadal jest odpowiedzialna za segment twardych wyrobów pasmanteryjnych (igieł i guzików zatrzaskowych).

Na podstawie porozumienia ramowego z lat 1976/1977 Coats i [William] Prym postanowiły połączyć do celów sprzedaży swoje gamy uzupełniających wyrobów: nici do szycia, nici bawełnianych do haftu i wełnę (miękkie wyroby pasmanteryjne) z jednej strony i zamki błyskawiczne, guziki zatrzaskowe i igły (twarde wyroby pasmanteryjne) z drugiej strony. Połączenie to opierało się na idei, że do użycia nici do szycia potrzebna jest igła i że te dwa produkty należy sprzedawać razem za pośrednictwem tego samego kanału sprzedaży. Porozumienie ramowe miało zapewnić konsolidację każdego przedsiębiorstwa w jego głównej dziedzinie działalności, a w szczególności jego rozwój poprzez internacjonalizację jego pozycji rynkowej, przy jednoczesnym osiągnięciu synergii w zakresie sprzedaży dzięki wyeliminowaniu duplikacji. Zgodnie z porozumieniem każde przedsiębiorstwo zobowiązało się nie interweniować w dziedzinie działalności drugiej strony bez jej zgody.

Uzgodniono także, że Coats nabędzie udział w wysokości 24,9% w kapitale [William] Prym i że będzie ona miała prawo powoływać jednego członka zarządu [tej spółki] [...] i dwóch członków jej rady nadzorczej. Coats wykonywała te dwa prawa aż do 1994 r.”.

- 69 Okólnik z dnia 20 stycznia 1977 r. sporządzony przez Coats Patons (zwany dalej „okólnikiem z 1977 r.”) potwierdza nabycie przez Coats udziału w wysokości 24,9% w kapitale William Prym oraz powołanie członka zarządu tej spółki (pana J.G.) i dwóch członków jej rady nadzorczej (pana B. i pana W. H.).
- 70 Oświadczenia pana A.P. popierają, uzupełniają i potwierdzają treść porozumienia z dnia 15 stycznia 1977 r. (zwanego dalej „porozumieniem z 1977 r.”). W odniesieniu do wartości dowodowej tych oświadczeń, kwestionowanej przez skarżącą, należy przypomnieć, że choć pewna podejrzliwość w odniesieniu do dobrowolnych zeznań głównych uczestników niedozwolonego porozumienia jest zazwyczaj wskazana z uwagi na to, że uczestnicy ci mogą mieć tendencję do umniejszania znaczenia swojego udziału w naruszeniu i wyolbrzymiania udziału pozostałych uczestników, nie zmienia to faktu, że argument skarżącej nie jest zgodny z logiką właściwą postępowaniu przewidzianemu w komunikatach w sprawie współpracy z 1996 i z 2002 r. W istocie fakt wystąpienia o zastosowanie tych komunikatów w celu uzyskania zmniejszenia wysokości grzywny nie musi koniecznie stanowić zachęty do przedkładania nieprawdziwych dowodów dotyczących pozostałych uczestników inkryminowanego kartelu. Każda próba wprowadzenia Komisji w błąd mogłaby bowiem podać w wątpliwość szczerłość wnioskodawcy, jak również kompletność współpracy z jego strony, a tym samym wystawić na niebezpieczeństwo szansę skorzystania przez niego w pełni z mającego zastosowanie komunikatu (zob. pkt 47, 48 powyżej). Poza tym z motywu 246 zaskarżonej decyzji wynika, że w przypadku wniosków grupy Prym mających na celu skorzystanie z komunikatów w sprawie współpracy z 1996 i z 2002 r. Komisja wykazała się pewną ostrożnością, ponieważ starała się potwierdzić to oświadczenie innymi dowodami. I tak nie przyjęła ona roku 2004 jako daty zakończenia naruszenia, mimo że tak utrzymywała grupa Prym we wspomnianych wnioskach, lecz spotkanie z dnia 15 lipca 1998 r.
- 71 Niemniej oświadczenie złożone pod przysięgą przez pana M.F. w dniu 11 maja 2006 r. zawiera, pod tytułem „Porozumienie z 1977 r. i stosunki między Coats i [William] Prym od lat siedemdziesiątych do lat dziewięćdziesiątych XX w.”, pkt 5 o następującym brzmieniu:

„5 Chociaż nigdy nie widziałem porozumienia z 1977 r. przed [uzupełniającym pismem w sprawie przedstawienia zarzutów], mogę zrozumieć powody, dla których Coats i [William] Prym zawarły takie porozumienie w 1977 r. W styczniu 1977 r. Coats nabyła udział w wysokości 24,9% w kapitale [William] Prym i porozumienie było spójne z tym, co opisałbym jako »duży projekt« pana B. i [...] pana E.F., którzy w owym czasie pełnili, odpowiednio, funkcje dyrektora generalnego spółki J & P Coats Ltd (jednostki Coats Patons plc odpowiedzialnej za dział nici) i członka zarządu [Geschäftsführer] spółki [William] Prym. Opierając się na ich spotkaniu w 1975 r., na objęciu przez Coats udziału w kapitale [William] Prym i na wspólnych przedsiębiorstwach utworzonych w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX w., powiedziałbym, że pan B. i [...] pan E.F. od połowy lat siedemdziesiątych przewidywali bardzo ścisłą współpracę między Coats i [William] Prym dotyczącą połączenia marketingu i dystrybucji. Nie sądzę jednak, że chcieli dokonać podziału rynków między obie spółki w drodze porozumienia. W latach siedemdziesiątych XX w. wejście przez Coats do sektora twardych wyrobów pasmanteryjnych (inaczej

niż poprzez nabycie [William] Prym) czy też przez [William] Prym do sektora nici byłoby wysoce nieprawdopodobne. Zobowiązanie podjęte z jednej strony przez Coats, by nie wchodzić do sektora twardych wyrobów pasmanteryjnych, oraz z drugiej strony zobowiązanie podjęte przez [William] Prym, by nie wchodzić do sektora nici, nie miałyby zatem żadnej wartości”.

- 72 Z powyższego wynika, że pan M.F. przyznaje, iż nawet jeśli nie wiedział o istnieniu takiego porozumienia, to doskonale rozumie powody, dla których oba przedsiębiorstwa zawarły takie porozumienie (po nabyciu przez Coats udziału w wysokości 24,9% w kapitale William Prym). Natomiast zdaniem pana M.F. przedsiębiorstwa te nie miały zamiaru dokonać podziału właściwych rynków między siebie.
- 73 W powyższym względzie należy przypomnieć, że Komisja oświadczyła w motywie 223 zaskarżonej decyzji, iż dysponuje innymi dowodami potwierdzającymi treść dokumentu przekazanego przez grupę Prym, mianowicie wyciągiem z mowy pana D.P. z dnia 9 listopada 1988 r. (zob. pkt 87–89 poniżej), notatką przygotowaną przez pana A. opatrzoną datą 12 grudnia 1991 r. (zob. pkt 90–94 poniżej), protokołem spotkania z Coats Patons z dnia 11 lutego 1993 r. (zob. pkt 95–100 poniżej). Dowody te zostaną zbadane poniżej.
- 74 W odniesieniu do twierdzenia skarżącej, jakoby w sposób dorozumiany z pojęcia całkowitej współpracy, zaś z komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. wyraźnie wynikało, że Komisja powinna była zażądać od spółki William Prym przedstawienia dowodów pochodzących od dawnych pracowników, aby mogła ona rościć sobie prawo do skorzystania z tegoż komunikatu, należy zauważyć, że z tego ostatniego wcale nie wynika, że William Prym była zobowiązana dostarczyć oświadczenia dawnych pracowników, aby można jej było przyznać obniżkę kwoty grzywny. Zarzutu tego nie można zatem uwzględnić.

– W przedmiocie pisma z dnia 12 kwietnia 1977 r. (motyw 224 zaskarżonej decyzji)

- 75 Skarżąca jest zdania, że Komisja błędnie zinterpretowała pismo z dnia 12 kwietnia 1977 r. pana S. (dyrektora ds. marketingu w spółce Coats) skierowane do Needles Industries Ltd (zwanej dalej „NIL”) jako odwołujące się do porozumienia w sprawie podziału rynków, podczas gdy uważna lektura pokazuje, że odnosi się ono do porozumień w sprawie wyłącznej dystrybucji w Europie oraz do nabycia przez Coats strategicznego udziału w kapitale William Prym. Pismo to powinno być odczytywane w kontekście różnych projektów dotyczących dystrybucji zainicjowanych podczas spotkania w dniach 16 i 17 listopada 1975 r. Skarżąca twierdzi, że projekty te są wspomniane w projekcie pisma adresowanego do osób zajmujących kierownicze stanowiska, datowanego na styczeń 1976 r.
- 76 Motyw 224 zaskarżonej decyzji brzmi następująco:
- „Już w kwietniu 1977 r. w piśmie opatrzonym datą 10 kwietnia 1977 r., skierowanym do NIL, Coats jasno odwołała się do porozumienia Coats-[William] Prym i do komitetu sprzedaży NIL-[William] Prym, który czuwał nad tym, by »operacje były przeprowadzane w poszanowaniu ducha i litery porozumienia Coats-[William] Prym«. Była tam także mowa o tym, że »istotną zasadą, jaką [NIL] musi mieć na uwadze, jest to, że Prym powinna być traktowana jako [partner], a nie jako przyjazny konkurent [...]. W przypadku znaczącej różnicy zdań lub w przypadku niepewności co do zastosowania porozumienia Coats-[William] Prym do szczególnych rynków lub do określonych problemów [NIL] powinna zawsze skonsultować się z odpowiednim administratorem rynku w Glasgow [Coats]«”.
- 77 Tytułem wstępu należy stwierdzić, że w rzeczywistości chodzi tu o pismo z dnia 12 kwietnia 1977 r.
- 78 Skarżąca powołuje się na pismo ze stycznia 1976 r. oraz na okólnik z 1977 r. w celu pokazania, że dowody figurujące w aktach sprawy Komisji wskazują także na istnienie dozwolonej współpracy, aby tym samym zanegować wartość innych dowodów świadczących o istnieniu niedozwolonej współpracy.

79 Tymczasem pismo ze stycznia 1976 r. wskazuje, poza istnieniem dozwolonej współpracy, na konieczność respektowania co do zasady ówczesnych pozycji rynkowych na rynkach, na których istnieje już konkurencja z NIL. Zawiera ono następujący fragment w tej kwestii:

„Na rynkach, na których istnieje już konkurencja z NIL, osiągnięto porozumienie tego rodzaju, że co do zasady aktualne pozycje rynkowe będą respektowane. W przypadku zamków błyskawicznych, [William] Prym pozostaje w konkurencji z Opti/LF jedynie na kilku rynkach europejskich i obecnie toczą się rozmowy z Opti/LF, aby wykazać, że związek z [William] Prym nie jest niezgodny z naszymi obecnymi globalnymi uzgodnieniami”.

80 Ponadto jeśli chodzi o pismo z dnia 12 kwietnia 1977 r., skarżąca nie wskazuje, dlaczego coś miałyby stać na przeszkodzie temu, by pan S. „mógł się otwarcie odwołać do porozumienia w sprawie podziału rynku w piśmie [...] adresowanym do [NIL]”.

– W przedmiocie porozumienia Hugenoet (motywy 225 i 226 zaskarżonej decyzji)

81 Skarżąca uważa, że Komisja nie przedstawiła żadnego dowodu na poparcie istnienia porozumienia zwanego „porozumieniem Hugenoet”, poza oświadczeniem pana A.P., i że nie uwzględniła dowodów, które przeczyły istnieniu takiego porozumienia, na przykład okoliczności, że William Prym kontynuowała swoją działalność jako producent zamków błyskawicznych. Jedynym działaniem, jakie Komisja przytoczyła na poparcie istnienia porozumienia Hugenoet, jest okoliczność, że William Prym powierzyła zaopatrzenie w taśmy z ząbkami spółce zewnętrznej Opti. Tymczasem skarżąca twierdzi, że William Prym nadal produkowała zamki błyskawiczne, ponieważ outsourcing był uzasadniony jedynie kwestią kosztów i nie wpisywał się w ramy wycofania się z sektora zamków błyskawicznych (zob. w tym względzie jej odpowiedź na uzupełniające pismo w sprawie przedstawienia zarzutów).

82 Skarżąca stoi na stanowisku, że uchylenie wniosków, do których doszła Komisja, ma istotne znaczenie w świetle wagi i czasu trwania całego zarzucanego naruszenia. Z tego wynika bowiem, że nawet w wersji sprawy najbardziej przychylniej dla Komisji istnieje okres jedenastu i pół roku [od pisma Coats do NIL z dnia 12 kwietnia 1977 r. do Beirat (rady nadzorczej) William Prym z dnia 9 listopada 1988 r.], w odniesieniu do którego nie ma dowodów, że podnoszone naruszenie było kontynuowane.

83 Motywy 225 i 226 zaskarżonej decyzji są zredagowane następująco:

„(225) Według [William] Prym na początku lat osiemdziesiątych XX w. [ona sama], Coats i Opti, niezależny producent twardych wyrobów pasmanteryjnych do 1988 r., zebrali się w ramach tego, co zostało nazwane porozumieniem Hugenoet. [William] Prym pisze na ten temat: »Oznaczało to, że każde przedsiębiorstwo tego triumwiratu miało zakaz produkcji i sprzedaży wyrobów, które były produkowane lub sprzedawane przez oba pozostałe przedsiębiorstwa. Z tego względu Opti sprzedała [William] Prym swój dział opakowań i sprzedaży twardych wyrobów pasmanteryjnych w Niderlandach [...]. Kolejnym skutkiem było to, że [William] Prym wyraziła gotowość wycofania się ze swej strony z rynku zamków błyskawicznych. Pierwszy krok polegał na tym, że zaprzestała ona swojej produkcji seryjnej zamków błyskawicznych na początku lat osiemdziesiątych, a następnie przez wiele lat zaopatrywała się ona u Opti w ramach umowy dostawy«. Grupa Prym (na podstawie porozumienia nazwanego przez [William] Prym »porozumieniem dotyczącym dostawy łańcuchów do zamków błyskawicznych«) porzuciła na początku lat osiemdziesiątych XX w. produkcję głównego elementu zamków błyskawicznych i stała się nieznaczącym uczestnikiem na tym rynku aż do dnia 1 lipca 1998 r. (obecnym przede wszystkim w Niemczech), kiedy Prym Fashion przejęła 50% działalności Bonduel Sarl w zakresie zamków błyskawicznych, aby

połączyć ją z ograniczoną działalnością Prym Fashion w tej dziedzinie w ramach wspólnego przedsiębiorstwa nazwanego Bonduel-Prym i przechrzczonego na Éclair Prym po tym, jak zostało ono w całości nabyte przez Prym Fashion w 2001 r.

(226) Według Coats twierdzenia [William] Prym dotyczące porozumienia Huguenpoet są niejasne i niespójne. [William] Prym przyznaje, że nie ma żadnego pisemnego śladu porozumienia Huguenpoet. Niemniej jednak Coats nie kwestionuje faktu, że [William] Prym wycofała się z produkcji łańcuchów do zamków błyskawicznych, co nastąpiło – zgodnie z oświadczeniem [William] Prym – zgodnie z porozumieniem [...] Huguenpoet i stanowiło pierwszy etap jej wycofania się z sektora produkcji zamków błyskawicznych. Tak czy owak Komisja przyznaje, że istnienie porozumienia Huguenpoet nie jest poparte jakimkolwiek dowodem pisemnym. Uważa ona jednak, że to zdarzenie, tak jak zostało ono opisane przez [William] Prym, pokazuje, jak zmieniała się sytuacja rynku wyrobów pasmanteryjnych i jak Coats i [William] Prym starały się dostosowywać swoje porozumienie w sprawie podziału rynków w świetle tych zmian. Równolegle do tego ogólnego podziału rynku wyrobów pasmanteryjnych zamki błyskawiczne stanowiły jedyną dziedzinę, w której ich działalność pokrywała się (abstrahując od sektora igieł). Żadne z przedsiębiorstw nie było pierwszoplanowym uczestnikiem na tych samych rynkach geograficznych. Grupa Prym produkowała i dystrybuowała zamki błyskawiczne głównie w Niemczech i w Austrii oraz jedynie niewielkie ilości na rynkach sąsiednich. Podczas gdy w Austrii Coats sprzedawała swoje zamki błyskawiczne wspólnie z Prym, w Niemczech nigdy nie produkowała ona ani nie sprzedawała zamków błyskawicznych przed nabyciem przez nią Opti”.

⁸⁴ Z motywu 226 zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja przyznała, że odnoszące się do istnienia porozumienia Huguenpoet twierdzenie, które figuruje we wnioskach grupy Prym mających na celu skorzystanie z komunikatów w sprawie współpracy z 1996 i z 2002 r., nie jest poparte żadnym dowodem pisemnym. Niemniej zdaniem Komisji zdarzenie to pokazuje zmiany sytuacji na rynku i relacji między przedsiębiorstwami, o których mowa. W czasie porozumienia z 1977 r. ich priorytetem było rozdzielenie ich dwóch głównych rynków poprzez przypisanie twardych wyrobów pasmanteryjnych spółce William Prym, a nici spółce Coats, podczas gdy segment zamków błyskawicznych stanowił jedną z dwóch dziedzin, w których ich działalność się pokrywała.

⁸⁵ Argument skarżącej, zgodnie z którym William Prym nadal produkowała zamki błyskawiczne, ponieważ powierzenie zaopatrzenia w taśmy z ząbkami spółce zewnętrznej było uzasadnione jedynie kwestią kosztów i nie wpisywało się w ramy wycofania się z sektora zamków błyskawicznych, mógłby zostać częściowo poparty umową dostawy zawartą między Opti i William Prym, która to umowa wygasła w dniu 31 marca 1999 r. Natomiast, abstrahując od twierdzenia skarżącej dotyczącego kontynuacji działalności William Prym w zakresie produkcji zamków błyskawicznych, należy stwierdzić, że akta sprawy nie zawierają dowodów popierających twierdzenie, iż William Prym kontynuowała tę działalność.

⁸⁶ W odniesieniu do wartości dowodowej oświadczeń grupy Prym sama Komisja przyznaje, że nie mogą one zostać wykorzystane jako wystarczający dowód porozumienia w sprawie podziału rynków zawartego w latach siedemdziesiątych. Niemniej utrzymuje ona, że nawet nie biorąc pod uwagę porozumienia Huguenpoet, nie można zaprzeczyć istnieniu porozumienia w sprawie podziału rynków sięgającego lat siedemdziesiątych. Dodaje ona, że istnienie porozumienia Huguenpoet jest także prawdopodobne w świetle krytyki ze strony grupy Prym wobec nabycia Opti. Nawet jeśli istnienie porozumienia nie zostało poparte dowodami pochodzącymi z okresu naruszenia, oświadczenie grupy Prym w tym względzie odnosi się do okresu (lat osiemdziesiątych), w odniesieniu do którego Komisja posiada w swym mniemaniu wystarczająco dowodów, aby udowodnić naruszenie. Ponadto mając na uwadze fakt, że oświadczenie grupy Prym okazało się wiarygodne w innych kwestiach i że jest ono sprzeczne z jej własnym interesem, nie ma powodu, by wątpić w jego wiarygodność w odniesieniu do istnienia tegoż porozumienia.

– W przedmiocie zebrania Beirat (rady nadzorczej) z dnia 9 listopada 1988 r. (motywy 227–230 zaskarżonej decyzji)

- 87 Skarżąca twierdzi zasadniczo, że Komisja błędnie zinterpretowała protokół Beirat spółki William Prym z dnia 9 listopada 1988 r. jako zawierający aluzję do porozumienia z 1977 r. Jej zdaniem bardziej prawdopodobne jest, że chodzi tu o aluzję do raportu sporządzonego na zlecenie William Prym (zob. motywy 227, 230 zaskarżonej decyzji). W jej opinii nie przedstawiono żadnego wiarygodnego dowodu na istnienie porozumienia Huguenpoet. W konsekwencji istnieje luka trwająca ponad jedenaście lat w podnoszonym nieprzerwanym stosowaniu porozumienia z 1977 r.
- 88 W niniejszym przypadku chodzi o mowę wygłoszoną przez pana D.P. w dniu 9 listopada 1988 r. przed Beirat (radą nadzorczą) spółki William Prym krótko po nabyciu przez Coats producenta zamków błyskawicznych Opti.
- 89 Z owej mowy faktycznie wynika, że pan D.P. zarzuca panu B., prezesowi-dyrektorowi generalnemu Coats i członkowi Beirat (rady nadzorczej) spółki William Prym, że nie przestrzegał zobowiązań Coats wobec William Prym, nabywając Opti bez uprzedniej konsultacji z William Prym, wbrew interesom William Prym, które zostały określone na piśmie.

– W przedmiocie notatki William Prym z dnia 12 grudnia 1991 r. (motyw 231 zaskarżonej decyzji)

- 90 Skarżąca twierdzi zasadniczo, że Komisja nie uwzględniła notatki William Prym z dnia 12 grudnia 1991 r., która sugerowała, że treść porozumienia z 1977 r. mogła być znana tylko dwóm osobom i że wskutek, odpowiednio, zgonu i odejścia na emeryturę tych osób (pana B. i pana E.F.) sporne porozumienie nie zostało przekazane dyrekcji generalnej William Prym. Skarżąca twierdzi, że odesłanie uczynione w tej notatce do porozumienia zawartego w 1975 r. odnosi się w rzeczywistości do spotkania, które odbyło się w Stolbergu w dniach 16 i 17 listopada 1975 r. Skarżąca zauważa, że Komisja dokonała takiej samej błędnej interpretacji zgodnego z prawem zobowiązania do niekonkurowania w sprawie zakończonej wydaniem decyzji C(2004) 4221 wersja ostateczna z dnia 26 października 2004 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 [WE] (sprawa COMP/F-1/38.338 – PO/Igły). W owej sprawie Coats była chroniona jako wyłączny odbiorca Entaco przez zaciągnięte przez nią zobowiązanie do niekonkurowania z Coats na jej głównych obszarach sprzedaży. Komisja uznała, że miejsce miał podział rynków, lecz w ww. w pkt 35 wyroku w sprawie Coats Sąd uchylił ten wniosek i stwierdził, że w grę wchodził zgodny z prawem środek ochrony. Skarżąca odwołuje się w szczególności do pkt 150 tegoż wyroku.
- 91 Motyw 231 zaskarżonej decyzji stanowi, co następuje:

„Coats przytacza notatkę z dnia 12 grudnia 1991 r., która znajduje się w aktach sprawy Komisji. Daje ona do zrozumienia, że notatka została prawdopodobnie przygotowana przez pana A. ze spółki [William] Prym, ponieważ w górnym rogu notatki widnieją inicjały »vA«. Pierwszy ustęp dokumentu odnosi się wyraźnie do negocjacji z 1975 r. dotyczących porozumienia w sprawie dystrybucji i podziału stref geograficznych między [William] Prym i Coats. Negocjatorami byli pan B. (ze strony Coats) i pan E.F. (ze strony [William] Prym). Coats przytacza ten dokument w celu poparcia swego argumentu, zgodnie z którym tekst porozumienia z 1977 r., nawet jeśli zostało ono zawarte, pozostał jedynie w rękach negocjatorów, czyli pana B. i pana E.F. Dowód ten jasno wskazuje na istnienie porozumienia w sprawie podziału rynku, które ustalało podział rynków między [William] Prym i Coats. Zwracając uwagę Komisji na ten dowód, Coats przeczy swoim wcześniejszym argumentom, kiedy twierdziła, że takie porozumienie nie istnieje. Co więcej, okoliczność, że w 1991 r. dostęp do jego tekstu mieli jedynie pan B. i pan E.F., nie oznacza koniecznie, że ich następcy nie byli świadomi jego istnienia. Notatka z dnia 12 grudnia 1991 r. wymienia jasno porozumienie w sprawie podziału rynków, którego istnienie nie było poufne. Już w 1991 r. było zatem więcej osób, które wiedziały

o istnieniu takiego porozumienia. Tak czy owak dokumenty badane w motywach 232–234, 237, 239, 240 i 242 dowodzą, że relacje między [William] Prym i Coats nadal kręciły się wokół podziału rynków, nawet po tym, jak pan B. i pan E.F. odeszli z dyrekcji tych dwóch przedsiębiorstw”.

- 92 Z lektury notatki z dnia 12 grudnia 1991 r. wynika, że porozumienie w sprawie podziału rynków zostało zawarte w 1975 r. w następstwie negocjacji prowadzonych przez pana B. i pana E.F. jako warunek pogłębionej współpracy. Ponadto według autora tej notatki wynik tych negocjacji został zapisany w poufnym dokumencie, do którego mieli dostęp jedynie sami negocjatorzy. Wreszcie w drugim ustępie tej notatki pan A. wskazuje, że jego zdaniem głównym elementem porozumienia było oświadczenie, w drodze którego William Prym zobowiązała się, że nie stanie się, bezpośrednio lub pośrednio, aktywna na płaszczyźnie handlowej w zakresie nici do szycia i do haftu, podczas gdy Coats zobowiązała się – abstrahując od tolerowanego już wyjątku dotyczącego NIL i spółki Linhas Corrente Ltda Brasil – że nie będzie rozwijać, bezpośrednio lub pośrednio, działalności handlowej w zakresie twardych wyrobów pasmanteryjnych.
- 93 W konsekwencji argument skarżącej, jakoby treść porozumienia z 1977 r. mogła być znana tylko dwóm osobom i że w związku z, odpowiednio, zgonem i odejściem na emeryturę tych osób, nie zostało ono przekazane dyrekcji głównej William Prym, nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ ustalone zostało, że w dniu 12 grudnia 1991 r. przynajmniej autor notatki był poinformowany o istnieniu i treści takiego porozumienia.
- 94 W odniesieniu do argumentu skarżącej, że powyższa notatka odnosi się do porozumienia zawartego w 1975 r., odpowiadającego w rzeczywistości spotkaniu, które odbyło się w Stolbergu w dniach 16 i 17 listopada 1975 r., należy po prostu wskazać, że okoliczność, iż porozumienie mogło zostać zawarte ustnie w 1975 r. i potwierdzone w protokole tego spotkania, nie wyklucza, że to porozumienie zostało następnie przebrane na papier w 1977 r. (zob. także pkt 67 powyżej).
- W przedmiocie spotkania w dniu 11 lutego 1993 r. (motyw 232 zaskarżonej decyzji)
- 95 Skarżąca jest zdania, że Komisja błędnie uznała, iż oświadczenie pana J.G., przedstawiciela William Prym, z dnia 11 lutego 1993 r. odnosi się do porozumienia w sprawie podziału rynków, mimo że Sąd orzekł, że to oświadczenie nie dotyczyło Coats i że Komisja nie wykazała „antykonkurencyjnego charakteru spotkania” i tym bardziej tego, że oświadczenie odnosi się do porozumienia z 1977 r. (ww. w pkt 35 wyrok w sprawie Coats, pkt 91).
- 96 Komisja zaznaczyła podczas rozprawy, że w pkt 91 ww. w pkt 35 wyroku w sprawie Coats Sąd zbadał sporne spotkanie w odizolowany sposób, ponieważ w tamtym czasie nie mógł skorzystać z szeregu informacji, którymi Sąd dysponuje w obecnej chwili, co skłoniło go do uznania we wspomnianym wyroku, że spotkanie nie miało antykonkurencyjnego celu.
- 97 Z argumentu skarżącej wynika, że nie kwestionuje ona ani odbycia spotkania, ani swojej obecności na tym spotkaniu. Natomiast twierdzi ona z jednej strony, że Komisja nie wykazała w sposób wymagany prawem antykonkurencyjnego charakteru tego spotkania, a z drugiej strony kwestionuje interpretację oświadczenia pana J.G. dokonaną przez Komisję.
- 98 W odniesieniu do pierwszego twierdzenia należy wskazać, że z pkt 11 protokołu spotkania w dniu 11 lutego 1993 r. wynika, że pan J.G. uczynił aluzję do tła stosunków między Coats i William Prym, przy czym ta ostatnia była uważana za odpowiedzialną za twarde wyroby pasmanteryjne. Jego zdaniem Coats była moralnie zobowiązana do rozwiązania ówczesnej sytuacji związanej z NIL w taki sposób, by móc ostatecznie zrealizować pierwotny projekt, dzięki któremu Coats miała kontrolować produkcję miękkich wyrobów pasmanteryjnych i pozostawić William Prym dostawę twardych wyrobów pasmanteryjnych.

- 99 W odniesieniu do pkt 91 ww. w pkt 35 wyroku w sprawie Coats należy przypomnieć, że Sąd zbadał w nim porozumienia w sektorze igieł zawarte między William Prym i Entaco, których Coats nie była bezpośrednim sygnatariuszem. Entaco i William Prym podpisały porozumienie ramowe, które weszło w życie w dniu 10 września 1994 r. To porozumienie zostało zawarte przez strony w celu nabycia działalności NIL obejmującej obróbkę końcową i pakowanie (należącej wcześniej do Coats Holdings) i zaczęło obowiązywać w dniu tego nabycia. Sąd doszedł w owym przypadku do wniosku, że charakter antykonkurencyjny spotkania w dniu 11 lutego 1993 r. nie został wykazany w niebudzący wątpliwości sposób, w szczególności ze względu na okoliczność, że zdanie, zgodnie z którym „Coats była moralnie zobowiązana do uporządkowania aktualnej sytuacji [NIL]”, było dość niejasne w ramach sprzedaży działalności i nie odnosiło się koniecznie do podziału rynku, ponieważ mogło ono także oznaczać, że Coats powinna przyjąć wcześniejszą ofertę William Prym zamiast sprzedawać NIL spółce Entaco. Sąd uściślił tam również, że pozostała część protokołu nie jest istotna dla sprawy.
- 100 W odniesieniu do drugiego twierdzenia należy przypomnieć, że z oświadczenia pana J.G., ujętego w protokole spotkania, o którym mowa, czytanego w związku z postanowieniami porozumienia z 1977 r. (zob. pkt 65 powyżej), wynika, że to porozumienie nadal nakładało na każdą stronę zobowiązanie do trzymania się z dala od rynków drugiej strony. To jest zresztą powód, dla którego Komisja powołała się na tę notatkę (zob. motyw 232 zaskarżonej decyzji).
- W przedmiocie sprzedaży przez Coats jej udziału w kapitale William Prym (motywy 233–236 zaskarżonej decyzji)
- 101 Skarżąca twierdzi zasadniczo, że Komisja nie uwzględniła okoliczności, że porozumienie w sprawie współpracy z 1995 r. i porozumienie ramowe z września 1997 r. (zwane dalej „porozumieniem ramowym z 1997 r.”) oznaczały wyraźny zwrot w stosunkach między Coats i William Prym i byłyby zbędne, gdyby porozumienie z 1977 r. było miarodajne.
- 102 W pierwszej kolejności skarżąca uważa, że stosunki handlowe między Coats i William Prym zmieniły się radykalnie od momentu sprzedaży przez Coats jej udziału w kapitale William Prym pod koniec roku 1994. W drugiej kolejności w odniesieniu do spotkania w dniu 11 czerwca 1996 r. (zob. motyw 233 zaskarżonej decyzji) utrzymuje ona, że dotyczyło ono jedynie współpracy w zakresie dystrybucji. Odnosi się ono w szczególności do skutku mianowania jako wyłącznego dystrybutora, czyli zobowiązania do nieprodukowania lub do niedystrybuowania konkurencyjnych wyrobów. W trzeciej kolejności w odniesieniu do teorii Komisji przedstawionej w motywach 234 i 236 zaskarżonej decyzji, zgodnie z którą porozumienie ramowe z 1997 r. potwierdza, że „Coats i [William] Prym nadal działały w duchu podziału rynków, opierając się na strategiach niekonkurowania ze sobą”, skarżąca uważa, że Komisja nie przedstawiła najmniejszego dowodu na istnienie związku przyczynowego między tym porozumieniem ramowym a porozumieniem z 1977 r. Skarżąca dochodzi do wniosku, że wszystko, co mogło istnieć w przeszłości, zostało zastąpione ograniczonym porozumieniem o współpracy w zakresie dystrybucji na rynkach przeznaczonych dla jednostek.
- 103 Motyw 233 zaskarżonej decyzji brzmi następująco:

„W grudniu 1994 r. Coats sprzedaje rodzinie Prym swój udział w kapitale William Prym; sprzedaż ta zaczyna obowiązywać z dniem 31 grudnia 1994 r. Zgodnie z [wnioskami grupy Prym mającymi na celu skorzystanie z komunikatów w sprawie współpracy z 1996 i z 2002 r.] współpraca między Coats i [William] Prym na rynku europejskim zostaje uregulowana w lutym 1995 r. i obie strony uzgadniają,

że w ich interesie leży jej przedłużenie. Grupa Prym nie dostarczyła jednak innych informacji na temat szczegółowych warunków tej operacji. [William] Prym i Coats spotkały się w dniu 11 czerwca 1996 r. w Stolbergu [...]. Pan D.G. z Coats oświadczył przy tej okazji:

»Strategia dystrybucji [spółki] Coats Craft w Europie polega na współpracowaniu w możliwie najszerszym zakresie z dużymi dostawcami produktów markowych, jak np. [William] Prym i na niewprowadzaniu swoich własnych marek. Jeżeli w życie zostanie wprowadzony system opierający się na partnerstwie, Coats wycofa zatem swoje własne marki«.

104 Komisja powołuje się na motyw 234 zaskarżonej decyzji, aby wykazać, że po 1995 r., po sprzedaży przez Coats jej udziału w kapitale William Prym, oba przedsiębiorstwa nadal działały w duchu podziału rynków, opierając się na strategiach niekonkurowania ze sobą. Ustalenie to popiera grupa Prym.

105 Zgodnie z pkt 9 wniosku grupy Prym mającego na celu skorzystanie z komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r.:

„[William] Prym chciał w drodze tego porozumienia zapewnić bezpieczeństwo sprzedaży swoich wyrobów za pośrednictwem kanałów sprzedaży Coats. Porozumienie ramowe reguluje współpracę zarówno w sektorze przemysłowym, jak i handlowym. Coats z kolei była zainteresowana sprzedażą innych produktów za pośrednictwem swojego kosztownego systemu sprzedaży. Była ona w szczególności zainteresowana produktami markowymi o silnej pozycji spółki [William] Prym”.

106 Skarżąca twierdzi, że powyższe porozumienie zostało podpisane w dniu 3 września 1997 r. i że stworzyło ono szerokie ramy dla wspólnej dystrybucji wyrobów pasmanteryjnych przeznaczonych dla rynku konsumentów (zob. motyw 235 zaskarżonej decyzji). Utrzymuje ona, że powody, dla których porozumienie ramowe z 1997 r. było konieczne, byłyby trudne do pojęcia, gdyby porozumienie z 1977 r. rzeczywiście nadal miało zastosowanie, ponieważ to ostatnie „ustanowiło zasadę, że żadna z obu stron nie będzie dystrybuować wyrobów konkurujących z wyrobami drugiej strony” (zob. jej odpowiedź na uzupełniające pismo w sprawie przedstawienia zarzutów).

107 Punkt 5 porozumienia ramowego z 1997 r. brzmi następująco:

„Porozumienie będzie obejmować twarde wyroby pasmanteryjne i wyroby elastyczne, które są produkowane lub pochodzą z zaopatrzenia, są pakowane i noszą znak towarowy [spółki] Prym Consumer, jak również nici i związane z nimi akcesoryjne wyroby, które są produkowane lub pochodzą z zaopatrzenia i noszą znak towarowy Coats, oraz w razie potrzeby inne produkty dla konkretnych rynków”.

108 W powyższym względzie należy przede wszystkim przypomnieć, że w opinii Komisji notatka odnosząca się do spotkania w dniu 11 czerwca 1996 r. i podpisanie porozumienia ramowego z 1997 r. nie stanowią same w sobie dowodu istnienia kartelu, lecz nie wskazują także, że Coats wycofała się z takiego kartelu.

109 W drugiej kolejności, w motywie 236 zaskarżonej decyzji Komisja twierdziła, że porozumienie z 1977 r. przewiduje, po pierwsze, że Coats i Prym Consumer sporządzają wyłączne umowy w sprawie dostawy i dystrybucji dla swoich odnośnych produktów, to jest twardych wyrobów pasmanteryjnych produkowanych przez Prym Consumer i miękkich wyrobów pasmanteryjnych produkowanych przez Coats, a po drugie, że w porozumieniu ramowym zostaną ustalone reguły wspólnej dystrybucji wyrobów stron, ale bez regulowania produkcji lub dystrybucji wyrobów konkurencyjnych.

110 Niemniej jednak należy zwrócić uwagę, że drugie stwierdzenie jest błędne, gdyż z pkt 5 porozumienia ramowego przytoczonego w pkt 107 powyżej wynika, że porozumienie to obejmuje także wyłączną dystrybucję produktów konkurencyjnych (twardych wyrobów pasmanteryjnych produkowanych przez William Prym oraz nici i innych wyrobów akcesoryjnych produkowanych przez Coats) oraz innych specyficznych produktów.

111 Tymczasem Komisja słusznie podniosła, że od pierwotnego porozumienia z 1977 r. w sprawie podziału rynku upłynęło 20 lat i że nowe porozumienie zostało zawarte po tym, jak stosunki handlowe między dwoma przedsiębiorstwami uległy zmianie w następstwie sprzedaży udziału Coats w kapitale William Prym.

– W przedmiocie nabycia Bonduel przez William Prym i spotkania w dniu 15 lipca 1998 r. (motywy 237–245 zaskarżonej decyzji)

112 Skarżąca stoi na stanowisku, iż Komisja błędnie uznała, że protokół spotkania, które odbyło się w dniu 15 lipca 1998 r. w Stolbergu, odwoływało się do porozumienia z 1977 r. Zdaniem skarżącej jest w nim jedynie mowa o porozumieniu w sprawie zaopatrzenia w taśmy z ząbkami zawartym między William Prym i Opti (zob. pkt 81 powyżej) oraz o porozumieniu ramowym z 1997 r.

113 Na rozprawie skarżąca przypomniała, iż sama Komisja przyznała w trakcie niniejszego postępowania, że żadna z notatek dotyczących powyższego spotkania nie wykazuje istnienia kartelu. Zarzuty Komisji odnoszące się do okresu po 1995 r. opierają się zatem na notatkach z jednego spotkania, mianowicie spotkania w dniu 15 lipca 1998 r.

114 Zdaniem skarżącej przedłożone przez nią odręczne notatki są dużo bardziej szczegółowe niż notatka maszynowa odnosząca się do tego samego spotkania i w odróżnieniu od tej ostatniej zostały one sporządzone w okresie, w jakim miało miejsce to spotkanie. W odniesieniu do wiarygodności notatki skarżąca podkreśla, że została ona sporządzona przez pana A.P. i że nie stanowi dosłownego zapisu słów pana M.F. Zresztą w drugim oświadczeniu złożonym pod przysięgą ten ostatni przedstawił całkiem przekonujące i zgodne z prawem wyjaśnienie swojego stanowiska.

115 Z motywów 237–245 zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja oparła się z jednej strony na protokole spotkania w dniu 15 lipca 1998 r. oraz z drugiej strony na wnioskach grupy Prym mających na celu skorzystanie z komunikatów w sprawie współpracy z 1996 i z 2002 r.

116 Notatka maszynowa z dnia 7 listopada 2001 r., podpisana przez pana A.P., dotycząca rozmowy, która odbyła się w dniu 15 lipca 1998 r. z panem M.F., ma następujące brzmienie:

„M.F. mówił ogólnie o sprawie Bonduel Prym. Wyraził on swoje rozczarowanie w związku z tym, że informacja została przekazana mu tak późno. W szczególności krytykował on fakt, że A.P. nie dyskutował na temat problemu zamków błyskawicznych z Coats Opti na generalnych spotkaniach i że nie powiadomiono nas o tym, że porozumienie nie jest już ważne.

[...]

Okoliczność, że w 1988 r. przy nabyciu Opti [William] Prym także nie została włączona do [negocjacji], nie została wspomniana.

[...]

M.F. poruszył kwestię, czy Prym może sobie wyobrazić sytuację, że będzie można mieć swobodę działania w tym sektorze przemysłowym, tak by Coats mogła wejść na rynek guzików zatraskowych, zaś [William] Prym na rynek nici. To pytanie wymaga jasnej i zdecydowanej odpowiedzi”.

117 Zdaniem Komisji świadczy to po pierwsze o tym, że Coats zareagowała na wspomniane nabycie w taki sam sposób, jak William Prym zareagowała na nabycie Opti przez Coats w 1988 r. (zob. pkt 89 powyżej). Ich wzajemne reakcje potwierdzają istnienie ciągłego porozumienia między dwoma przedsiębiorstwami opartego na porozumieniu z 1977 r. (zob. motyw 238 zaskarżonej decyzji). Po drugie, w opinii tej instytucji należy z tego wywnioskować, że pan M.F. odwoływał się do podziału rynku, jaki został ustalony pierwotnie w porozumieniu z 1977 r. (zob. motyw 243 zaskarżonej decyzji).

Po trzecie, wynika stąd, że pierwotny podział rynków pomiędzy dwa przedsiębiorstwa (twarde wyroby pasmanteryjne z jednej strony i inne wyroby pasmanteryjne z drugiej strony) był przez nie nadal respektowany (zob. motyw 245 zaskarżonej decyzji).

118 Protokół spotkania w dniu 15 lipca 1998 r., w którym jest mowa, że nie powinno być konkurencji cenowej z Opti, potwierdza powyższe stwierdzenie. Co więcej, z tego samego fragmentu tegoż protokołu wynika, że William Prym nie była zainteresowana konkurowaniem z Opti, zwłaszcza w zakresie cen. William Prym proponowała zatem dyskusję na temat rozwiązania dotyczącego zamków błyskawicznych oraz na temat istniejących porozumień. Ponadto sugerowano, że przedsiębiorstwa, których dotyczy sprawa, powinny nawiązać dialog strategiczny.

119 Punkt 4 wspomnianego protokołu brzmi następująco:

„Dyskutowano w sprawie porozumienia ramowego między Coats i [William] Prym [...]

Obie strony wyjaśniły, że muszą ponieść liczne koszty w związku z wprowadzeniem w życie tegoż porozumienia ramowego, płacąc koszty związane z zakończeniem wypracowanych porozumień, restrukturyzując organizację i tworząc nowe struktury”.

120 Dowody wymienione powyżej potwierdzają ustalenie Komisji, że oba przedsiębiorstwa, na rynku zamków błyskawicznych, zaczęły napotykać problemy w odniesieniu do tego wspólnego produktu po serii zmian w ich stosunkach w trakcie tego okresu. Niemniej mimo faktu, że były one konkurentami na rynku zamków błyskawicznych, nadal respektowały one swoje moralne zobowiązanie do niekonkurowania i oświadczyły wyraźnie, że nie są zainteresowane konkurencją w zakresie cen na tym rynku.

121 Jeśli chodzi o oświadczenie z dnia 24 kwietnia 2006 r. złożone pod przysięgą przez pana M.F., zostało ono przygotowane przez przedstawiciela skarżącej w celu złagodzenia odpowiedzialności skarżącej w stwierdzonym naruszeniu, i w związku z tym nie może to zmniejszać wartości dowodowej dokumentów znalezionych w trakcie kontroli i wyjaśnień udzielonych w kwestii tych dokumentów (ww. w pkt 47 wyrok w sprawie Lafarge przeciwko Komisji, pkt 379).

122 W odniesieniu do twierdzenia skarżącej, zgodnie z którym w owym czasie nie udzieliła ona żadnego zapewnienia co do konkurencji cenowej, należy stwierdzić, że nie kwestionuje ona natomiast tego, że grupa Prym udzieliła wyraźnie takiego zapewnienia. W każdym wypadku jeśli protokół spotkania w dniu 15 lipca 1998 r. nie wystarczy sam w sobie do udowodnienia naruszenia, to z całą pewnością może on być wzięty pod uwagę jako środek dowodowy w ramach zbioru precyzyjnych i zgodnych poszlak wspomnianego w pkt 38–40 powyżej.

123 W odniesieniu do argumentu skarżącej, zgodnie z którym sama Komisja przyznała w trakcie niniejszego postępowania, że żadna z notatek dotyczących spotkania w dniu 15 lipca 1998 r. nie

wykazuje istnienia kartelu, należy stwierdzić, że w swoich pismach procesowych Komisja ograniczyła się po prostu do oświadczenia, że te dokumenty nie stanowią same w sobie dowodu istnienia kartelu, ale nie wskazują również, że skarżąca wycofała się z takiego kartelu.

– W przedmiocie uniewinniających dowodów

¹²⁴ Skarżąca twierdzi, że Komisja nie uwzględniła pewnych dowodów uniewinniających w odniesieniu do istnienia porozumienia w sprawie podziału rynków:

- po pierwsze, protokołu spotkania w dniu 1 sierpnia 1989 r. między Coats i William Prym;
- po drugie, protokołu spotkania między panem J.G. (William Prym) i panem R.H. (Coats) w dniu 11 września 1989 r.;
- po trzecie, okoliczności, że pięć z sześciu osób zajmujących stanowiska kierownicze w Coats, odpowiedzialnych za ten sektor w trakcie ostatniego dziesięciolecia złożyło oświadczenia pod przysięgą, że nie wiedziały o porozumieniu z 1977 r., że nie zostały o nim poinformowane i że nigdy nie zachowywały się tak, jakby porozumienie w sprawie podziału rynków tego rodzaju istniało.

¹²⁵ W odniesieniu do pierwszego dowodu należy wskazać, że protokół spotkania w dniu 1 sierpnia 1989 r., sporządzony przez pana R.H. z Coats, brzmi następująco:

- „[2]) c) Dział »Konsument europejski« ustanowił jako jeden ze swoich celów »zostanie wiodącym dostawcą i europejskim dystrybutorem pełnej gamy wszystkich produktów należących do kategorii rzemiosła« – obejmowało to nici do szycia i nici do użytku rzemieślniczego, zamki, twarde i miękkie wyroby pasmanteryjne, zestawy do szycia etc.
- d) Pożądane jest, by zostało to uczynione wraz z [William] Prym, a nie przeciwko [William] Prym [...]
- e) E.F. wskazał, że strategia Coats – czyli ta określona w lit. c) powyżej – nie różni się od tej, która uzasadniała wydanie pierwotnej decyzji w 1976 r. – to znaczy, że Coats ma być wyłącznym dystrybutorem [William] Prym na całym świecie i że ma to być poparte objęciem przez Coats udziału w wysokości 25% w kapitale [William] Prym.

[...]

Spotkanie zostało zakończone uzgodnieniem obu stron, że konkretne aspekty współpracy [dwustronnej między grupami] Coats i Prym zostaną zbadane w późniejszym czasie z poszanowaniem określonych kryteriów:

Musimy ograniczyć nasze badanie do Europy.

Będziemy musieli zbadać wzajemną wyłączność – czyli to, że Coats jest wyłącznym dystrybutorem i sprzedaje tylko produkty [William] Prym w gamie twardych wyrobów pasmanteryjnych.

Będziemy musieli poszukać rozwiązań szczególnych »problemów« –

NIL

Opti: [William] Prym – zamki błyskawiczne

»Ceny światowe« wobec kosztów niemieckich, to jest, czy będzie można utrzymać Stolberg jako długoterminową podstawę produkcji dla wszystkich produktów?».

- 126 Zdaniem skarżącej z powyższego protokołu wynika, że gdyby porozumienie z 1977 r. obowiązywało, nie byłoby wcale konieczne badanie możliwości ustanowienia wzajemnej wyłączności. Takie działanie byłoby całkowicie zbędne, gdyż Coats miałyby już zakaz dystrybuowania twardych wyrobów pasmanteryjnych konkurujących z takimi wyrobami [William] Prym.
- 127 Należy stwierdzić, że w pkt 2 lit. e) protokołu spotkania w dniu 1 sierpnia 1989 r. pan E.F. przypomina, że strategia zaproponowana przez Coats w lit. c) nie różni się od tego, co uzasadniało pierwotną decyzję z 1976 r., mianowicie tego, że Coats zostanie wyłącznym światowym dystrybutorem William Prym i uzyska w tych ramach udział w wysokości 25% w kapitale William Prym.
- 128 Uczestnicy spotkania w dniu 1 sierpnia 1989 r. uzgodnili, że przestudiują zasadę wzajemnej wyłączności, na której podstawie Coats byłaby wyłącznym dystrybutorem i sprzedawałaby w sektorze twardych wyrobów pasmanteryjnych tylko produkty William Prym. Ponadto rozwiązane miały zostać pewne problemy takie jak sytuacja Opti/William Prym. Należy przypomnieć w tym względzie, że William Prym uważa, iż nabywając Opti, Coats nie postąpiła zgodnie ze swoimi zobowiązaniami w tej dziedzinie (zob. pkt 89 powyżej).
- 129 Okoliczność, że oba przedsiębiorstwa, dziesięć lat po porozumieniu w sprawie podziału rynków, odczuwały potrzebę zawarcia nowego porozumienia, nie wyklucza wcale istnienia pierwotnego porozumienia. Nowe porozumienie umożliwiało w szczególności uwzględnienie zmian, które miały miejsce w trakcie tego dziesięciolecia, i pozwalało uczestnikom na zbadanie w bardziej dokładny sposób kwestii wyłącznej dystrybucji i na rozwiązanie kilku problemów, takich jak nabycie Opti przez Coats.
- 130 W odniesieniu do drugiego dowodu należy uznać, że pkt 10 protokołu spotkania w dniu 11 września 1989 r., zatytułowany „Zjednoczone Królestwo”, wykazuje, po pierwsze, że skarżąca była już reprezentowana na angielskim rynku twardych wyrobów pasmanteryjnych i że miała ambicję rozwinięcia nowej marki zwanej „Stitchpoint”. Po drugie, nabycie spółki Tootal oznaczało, że Coats będzie miała dodatkową markę twardych wyrobów pasmanteryjnych w Zjednoczonym Królestwie. Kwestia produkcji zamków błyskawicznych William Prym została także poruszona w ramach dyskusji na temat NIL.
- 131 W powyższym względzie należy stwierdzić, że cytat, na który powołuje się skarżąca, dotyczy wyłącznie sytuacji w Zjednoczonym Królestwie. Skarżąca była już reprezentowana na tym rynku od lat siedemdziesiątych, a zatem w czasie zawarcia pierwotnego porozumienia. Wprowadzenie nowej marki i nabycie Tootal nie zmieniłyby więc ani stosunku między dwoma przedsiębiorstwami, ani ich wzajemnych zobowiązań. Wobec tego utrzymanie i wzmocnienie przez Coats jej pozycji na rynku Zjednoczonego Królestwa nie mają w niniejszym przypadku wpływu na istnienie i funkcjonowanie kartelu.
- 132 W odniesieniu do trzeciego dowodu, to jest oświadczeń pięciu z sześciu osób zajmujących kierownicze stanowiska w Coats, należy przypomnieć, że choć oświadczenia te zostały przygotowane przez przedstawicieli skarżącej w celu złagodzenia jej odpowiedzialności w stwierdzonym naruszeniu, okoliczność ta nie może jako taka pozbawić ich wartości związanej z takim zajęciem stanowiska. Niemniej należy zauważyć, że nie może to także zmniejszać wartości dowodowej dokumentów znalezionych w trakcie kontroli i wyjaśnień udzielonych w kwestii tych dokumentów (ww. w pkt 47 wyrok w sprawie Lafarge przeciwko Komisji, pkt 379).

– Wnioski

- 133 W świetle powyższych rozważań należy dojść do wniosku, że porozumienie z 1977 r. zachowuje wartość dowodową, popierając w ramach zbioru precyzyjnych i zgodnych poszlak zebranego przez Komisję (zob. pkt 38–40 powyżej) niektóre z istotnych twierdzeń figurujących w oświadczeniach pana A.P. dotyczących istnienia porozumienia w sprawie podziału rynku wyrobów pasmanteryjnych, uniemożliwiając grupie Coats wejście na europejski rynek „innych rodzajów zapięć”, a grupie Prym wejście na europejski rynek nici.

Stwierdzenie to potwierdzają także inne czynniki kontekstualne, które zostały zbadane powyżej. W pierwszej kolejności należy ocenić jako całość dokumenty odkryte w trakcie kontroli, mianowicie pismo z dnia 12 kwietnia 1977 r., protokół spotkania w dniu 11 lutego 1993 r., protokół spotkania w dniu 11 czerwca 1996 r., porozumienie ramowe z 1997 r., notatkę maszynową pana A.P. z dnia 7 listopada 2001 r. dotyczącą rozmowy z panem M.F., która odbyła się w dniu 15 lipca 1998 r., oraz protokół spotkania w dniu 15 lipca 1998 r. W drugiej kolejności należy zaznaczyć, że powyższe dokumenty są poparte dokumentami załączonymi do wniosków grupy Prym mających na celu skorzystanie z komunikatów w sprawie współpracy z 1996 i z 2002 r., to jest kopią porozumienia z 1977 r., wyciągiem z mowy pana D.P. z dnia 9 listopada 1988 r. i notatką sporządzoną przez pana A. datowaną na dzień 12 grudnia 1991 r. Wszystkie te dowody świadczą o tym, że bliski stosunek, jaki wiązał przedsiębiorstwa, o których mowa, w okresie po porozumieniach z 1975 i z 1977 r., był kontynuowany i że od czasu do czasu stosunek ten był przedmiotem dostosowań w drodze innych porozumień, takich jak porozumienie w sprawie zaopatrzenia z 1990 r. i porozumienie ramowe z 1997 r.

- 134 W odniesieniu do kwestii, czy powyższe dowody mogą czy też nie udowodnić czas trwania naruszenia zarzucanego skarżącej, należy przypomnieć, że normalne jest, że działania, które te praktyki i antykonkurencyjne porozumienia obejmują, mają miejsce w sekretny sposób, że spotkania odbywają się potajemnie, najczęściej w państwie trzecim, a dokumentacja z tym związana jest ograniczona do minimum. Nawet jeśli Komisja odkryje dokumenty świadczące wyraźnie o bezprawnym nawiązaniu kontaktu pomiędzy podmiotami gospodarczymi, takie jak protokoły spotkań, będą one zazwyczaj jedynie fragmentaryczne i odosobnione, i dlatego często będzie konieczna rekonstrukcja niektórych szczegółów w drodze dedukcji. W większości przypadków istnienie praktyki lub porozumienia antykonkurencyjnego musi być zatem wynioskowane z szeregu zbiegów okoliczności oraz wskazówek, które rozpatrywane łącznie mogą stanowić, w braku innego logicznego wytłumaczenia, dowód naruszenia reguł konkurencji (zob. pkt 42 powyżej).
- 135 Z analiz przeprowadzonych w ramach rozpatrywanego tu zarzutu wynika, że skarżąca nie przedstawiła wystarczających środków dowodowych lub alternatywnego przekonywającego wyjaśnienia, aby podważyć dowody z dokumentów wymienione w zaskarżonej decyzji, z których wręcz przeciwnie wynika, że uczestniczyła ona w dwustronnym porozumieniu w sprawie podziału rynku z grupą Prym.
- 136 Należy zatem uznać, że w zaskarżonej decyzji Komisja wykazała w sposób wymagany prawem, zgodnie z regułami przypomnianymi w pkt 38–51 powyżej, udział skarżącej w spornym naruszeniu i nie popełniła przy tym oczywistych błędów w ocenie, które są jej zarzucane w ramach rozpatrywanej skargi. Wobec tego zarzut pierwszy należy oddalić jako bezzasadny.
- 137 Następnie Sąd uważa za wskazane zbadanie zarzutu trzeciego opartego na braku dowodu na istnienie jednolitego i ciągłego naruszenia, zanim przystąpi do zbadania zarzutu drugiego opartego na naruszeniu art. 25 ust. 5 rozporządzenia nr 1/2003, zważywszy, że czas trwania naruszenia stanowi zarówno element będący integralną częścią tego naruszenia i jako taki nieodłączną część każdego stwierdzenia naruszenia, jak i jedną z przesłanek regulujących przedawnienie ścigania ciągłego naruszenia (zob. ww. w pkt 47 wyrok w sprawie *Peróxidos Orgánicos* przeciwko Komisji, pkt 21).

W przedmiocie zarzutu trzeciego opartego na braku dowodu na istnienie jednolitego i ciągłego naruszenia

Argumenty stron

- 138 Skarżąca uważa, że Komisji nie udało się wykazać istnienia ciągłego naruszenia od stycznia 1975 r. do dnia 15 lipca 1998 r., co pozwoliłoby jej nałożyć grzywnę na skarżącą odpowiadającą naruszeniu, które trwało 21 i pół roku. W motywach 339 i 347 zaskarżonej decyzji Komisja uznała, że naruszenie było jednolite i ciągłe od stycznia 1977 r. do lipca 1998 r., twierdząc, że okoliczność, iż porozumienie w sprawie podziału rynków było kontynuowane, zostało udowodnione „za pomocą wielu pisemnych

dowodów zebranych przez Komisję w trakcie kontroli i dzięki wnioskowi [grupy Prym mającym na celu skorzystanie z komunikatów w sprawie współpracy z 1996 i z 2002 r.] oraz pisemnych dowodów dostarczonych przez grupę Prym”.

- 139 Skarżąca jest zdania, że badanie spornego dowodu wykazuje ogromne luki w czasie, które są zdecydowanie zbyt długie, by Komisja mogła przedstawić dowód istnienia jednolitego i ciągłego naruszenia. W rzeczywistości upłynęło 21 lat między – jak twierdzi skarżąca – niepodpisanym dokumentem o niepewnym pochodzeniu a wysoce dwuznacznym dokumentem napisanym przez samą osobę składającą zeznanie. Żaden dowód nie pozwala uznać, że porozumienie z 1977 r. miało obowiązywać przez wiele lat, ponieważ milczy ono całkowicie w kwestii oczekiwanego okresu jego obowiązywania.
- 140 Komisja przypomina w odniesieniu do czasu trwania i związku między następującymi po sobie zdarzeniami a jednolitym i ciągłym naruszeniem, że naruszenie art. 81 WE może wynikać nie tylko z pojedynczego działania, ale również z szeregu działań, a nawet z ciągłego zachowania. Ta wykładnia nie może jej zdaniem zostać podważona ze względu na to, że jeden lub kilka elementów tego szeregu działań lub to ciągłe zachowanie mogłyby również stanowić, same w sobie i rozpatrywane odrębnie, naruszenie wspomnianego postanowienia. W przypadku gdy poszczególne działania wpisują się w „całościowy plan” z uwagi na ich identyczny cel polegający na zakłóceniu konkurencji na rynku wewnętrznym, Komisja jest uprawniona przypisać odpowiedzialność za te działania na podstawie udziału w naruszeniu postrzeganym jako całość. Jeśli chodzi o domniemaną lukę w dowodzie naruszenia między 1978 i 1990, Komisja jest zdania, że dysponuje wystarczającymi dowodami z dokumentów, które potwierdzają istnienie podziału rynku między przedsiębiorstwa poczynając od 1977 r.

Ocena Sądu

- 141 Należy przede wszystkim przypomnieć, że pojęcie jednolitego naruszenia odnosi się do sytuacji, w której kilka przedsiębiorstw uczestniczyło w naruszeniu polegającym na zachowaniu o charakterze ciągłym, któremu przyświeca jeden cel gospodarczy w postaci zakłócenia konkurencji, lub złożonym z pojedynczych naruszeń powiązanych ze sobą tożsamością przedmiotu (ten sam cel wszystkich zachowań) i podmiotów (te same zainteresowane przedsiębiorstwa, świadome tego, że działają we wspólnym celu) (ww. w pkt 41 wyrok w sprawie BPB przeciwko Komisji, pkt 257).
- 142 Następnie należy wskazać, że naruszenie art. 81 ust. 1 WE może wynikać nie tylko z pojedynczego działania, ale również z szeregu działań, a nawet z ciągłego zachowania. Taka wykładnia nie może zostać podważona ze względu na to, że jeden lub kilka elementów tego szeregu działań lub tego ciągłego zachowania mogą również stanowić, same w sobie i rozpatrywane odrębnie, naruszenie wspomnianego postanowienia. W przypadku gdy poszczególne działania wpisują się w „całościowy plan” z uwagi na ich identyczny cel polegający na zakłóceniu konkurencji na rynku wewnętrznym, Komisja jest uprawniona przypisać odpowiedzialność za te działania na podstawie udziału w naruszeniu postrzeganym jako całość (ww. w pkt 42 wyrok w sprawach połączonych Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, pkt 258).
- 143 Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pojęcie jednolitego naruszenia może wiązać się z kwalifikacją prawną zachowania antykonkurencyjnego polegającego na porozumieniach, uzgodnionych praktykach i decyzjach związków przedsiębiorstw (zob. podobnie wyroki Sądu: ww. w pkt 67 w sprawach połączonych Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, pkt 696–698; z dnia 20 marca 2002 r. w sprawie T-9/99 HFB i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-1487, pkt 186; z dnia 12 grudnia 2007 r. w sprawach połączonych T-101/05 i T-111/05 BASF i UCB przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4949, pkt 159).
- 144 Należy również zauważyć, że pojęcie jednolitego celu nie może zostać zdefiniowane za pomocą ogólnego odniesienia do zakłócenia konkurencji na rynku, którego dotyczy naruszenie, ponieważ wpływ na konkurencję jako cel lub skutek jest elementem współistniejącym wraz z wszelkim zachowaniem

wchodzącym w zakres stosowania art. 81 ust. 1 WE. Taka definicja pojęcia jednolitego celu mogłaby pozbawić pojęcie jednolitego i ciągłego naruszenia części jego znaczenia, ponieważ w przypadku wystąpienia więcej niż jednego zachowania dotyczącego danego sektora gospodarki, które jest zakazane przez art. 81 ust. 1 WE, pociągałaby za sobą konieczność automatycznego zakwalifikowania tych poszczególnych zachowań, jako elementów składających się na jednolite naruszenie. Zatem, aby zakwalifikować różne działania jako jednolite i ciągle naruszenie, należy zbadać, czy istnieje między nimi związek komplementarności w tym znaczeniu, że każde z nich miało być odpowiedzią na jedną lub kilka konsekwencji normalnego działania konkurencji, a wzajemnie oddziałując, każde z nich przyczyniało się do realizacji całości skutków antykonkurencyjnych zamierzonych przez ich sprawców w ramach całościowego planu mającego jednolity cel. W tym zakresie trzeba uwzględnić wszelkie okoliczności mogące wykazać lub podważyć ten związek, takie jak okres stosowania, treść (w tym zastosowane metody) i jednocześnie cel każdego z rozpatrywanych działań (zob. podobnie ww. w pkt 143 wyrok w sprawach połączonych BASF i UCB przeciwko Komisji, pkt 179–181).

- 145 Tak więc z obiektywnych powodów Komisja może wszcząć odrębne postępowania, stwierdzić istnienie kilku odrębnych naruszeń i nałożyć kilka odrębnych grzywien (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 15 czerwca 2005 r. w sprawach połączonych T-71/03, T-74/03, T-87/03 i T-91/03 Tokai Carbon i in. przeciwko Komisji, zwany „wyrokiem w sprawie Tokai II”, niepublikowany w Zbiorze, pkt 124).
- 146 Wreszcie należy także zauważyć, że kwalifikacja niektórych bezprawnych działań jako jednego i tego samego naruszenia lub jako wielu naruszeń co do zasady ma wpływ na sankcję, która może zostać nałożona. Stwierdzenie bowiem wielu naruszeń może powodować nałożenie wielu odrębnych grzywien mieszczących się za każdym razem w granicach określonych przez art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 i art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 (ww. w pkt 143 wyrok w sprawach połączonych BASF i UCB przeciwko Komisji, pkt 158).
- 147 Wobec tego należy ustalić, czy okoliczności faktyczne zarzucane skarżącej wpisują się w ogólny układ mający na celu zakłócenie normalnej konkurencji na rynkach „innych rodzajów zapięć” i zamków błyskawicznych oraz czy wchodzi zatem w zakres jednolitego i ciągłego naruszenia, które stanowi kartel na tych rynkach.
- 148 W niniejszym przypadku skutkiem zakwalifikowania przez Komisję dwustronnej współpracy między grupami Coats i Prym jako jednolitego i ciągłego naruszenia było stwierdzenie jednego kartelu, który trwał co najmniej od dnia 15 stycznia 1977 r. do dnia 15 lipca 1998 r. (zob. motywy 339–347 zaskarżonej decyzji). Należy zatem zbadać, czy w świetle orzecznictwa przytoczonego w pkt 141–146 powyżej Komisja naruszyła prawo, kwalifikując działania zarzucane skarżącej jako jednolite i ciągle naruszenie na podstawie dowodów, którymi dysponowała (zob. motywy 217–245 zaskarżonej decyzji) i które zostały zbadane w znacznej części w ramach zarzutu pierwszego.
- 149 W odniesieniu do argumentu skarżącej, iż badanie spornych dowodów wykazuje ogromne luki w czasie, które są zdecydowanie zbyt długie, by można uznać, że Komisja przedstawiła dowód istnienia jednolitego i ciągłego naruszenia, należy przypomnieć, że okoliczność, że taki dowód nie został przedstawiony dla niektórych określonych okresów, nie stanowi przeszkody, by naruszenie to było postrzegane jako trwające w całościowym okresie dłuższym niż wspomniane okresy, gdy takie stwierdzenie opiera się na obiektywnych i zgodnych wskazówkach. W przypadku naruszenia rozciągającego się na kilka lat okoliczność, że kartel ujawniał się w różnych okresach, oddzielonych od siebie krótszymi lub dłuższymi przerwami, pozostaje bez wpływu na istnienie tego kartelu, o ile poszczególne działania, które składają się na to naruszenie, służą osiągnięciu tego samego celu i wpisują się w ramy jednolitego i ciągłego naruszenia (wyrok Trybunału z dnia 21 września 2006 r. w sprawie C-113/04 P Technische Unie przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-8831, pkt 169).
- 150 Tym samym, jeżeli okres dzielący dwa przejawy zachowania noszącego znamiona naruszenia jest znaczącym kryterium dla ustalenia ciągłego charakteru naruszenia, to nie zmienia to faktu, że kwestia, czy okres ten jest czy nie jest wystarczająco długi, aby stanowić przerwanie naruszenia, nie może być analizowana w sposób abstrakcyjny. Przeciwnie, należy ocenić ją w kontekście funkcjonowania danego kartelu (wyrok Sądu z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie T-18/05 IMI i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1769, pkt 89).

- 151 W niniejszym przypadku Sąd stwierdził w ramach badania zarzutu pierwszego, że rozpatrywane porozumienie dotyczyło dwustronnej współpracy między grupami Coats i Prym. Na podstawie tego porozumienia Coats zobowiązała się „nie prowadzić, bezpośrednio lub w ramach związku, działalności w zakresie produkcji twardych wyrobów pasmanteryjnych [...] bez uprzedniej zgody [William] Prym”. Ze swej strony [William] Prym zobowiązała się „nie prowadzić, bezpośrednio lub w ramach związku, działalności w zakresie produkcji nici do szycia i nici do użytku rzemieślniczego etc. [...] bez uprzedniej zgody Coats”. Należy zatem dojść do wniosku, że sporne porozumienie dotyczy podziału rynku między dwóch konkurentów.
- 152 W odróżnieniu od porozumienia w sprawie ustalania cen, w którego ramach uczestnicy muszą spotykać się regularnie w celu uwzględniania zmian na rynku, by móc dostosowywać swoje zachowanie na tym rynku w okresie obowiązywania porozumienia, porozumienie w sprawie podziału rynku, z definicji, musi być przestrzegane przez uczestników porozumienia od momentu jego zawarcia i może być od czasu do czasu przedmiotem dostosowań bądź w drodze zmiany istniejącego porozumienia, bądź za pośrednictwem innych porozumień.
- 153 W tym kontekście należy przypomnieć, że Sąd doszedł w pkt 133 powyżej do wniosku, że dowody zebrane przez Komisję w trakcie kontroli, dowody figurujące we wnioskach grupy Prym mających na celu skorzystanie z komunikatów w sprawie współpracy z 1996 i z 2002 r. oraz dowody pisemne dostarczone przez grupę Prym świadczą o tym, że bliski stosunek, jaki wiązał przedsiębiorstwa, o których mowa, w okresie po porozumieniach z 1975 i z 1977 r., był kontynuowany i że od czasu do czasu stosunek ten był przedmiotem dostosowań w drodze innych porozumień, takich jak porozumienie w sprawie zaopatrzenia z 1990 r. i porozumienie ramowe z 1997 r.
- 154 W konsekwencji Komisja mogła zasadnie dojść do wniosku, że strony porozumiały się w sprawie wspólnego projektu, który ograniczał lub mógł ograniczać ich autonomię handlową, określając ogólne zarysy ich wspólnego działania na rynku (zob. motyw 334 zaskarżonej decyzji).
- 155 Wobec powyższego należy oddalić zarzut trzeci jako bezpodstawny.

W przedmiocie zarzutu drugiego opartego na naruszeniu art. 25 ust. 5 rozporządzenia nr 1/2003

Argumenty stron

- 156 Skarżąca uważa, że Komisji nie udało się wykazać, że jakiegokolwiek naruszenie było kontynuowane po dniu 19 września 1997 r., czyli dziesięć lat przed wydaniem zaskarżonej decyzji, co oznacza, że na podstawie art. 25 ust. 5 rozporządzenia nr 1/2003 uprawnienie tej instytucji do nałożenia jakiegokolwiek grzywny uległo przedawnieniu. Nie tylko dowód z dnia 15 lipca 1998 r. nie spełnia w ogóle wymogów koniecznych w tej materii, ale zostaje on także poważnie podważony przez dowody dostarczone pod przysięgą, w szczególności przez pana M.F. i pana K., którzy w owym czasie zajmowali odpowiednie stanowiska kierownicze w Coats.
- 157 Komisja odpowiada, że zebrała wystarczające dowody do udowodnienia, że naruszenie było kontynuowane przynajmniej do dnia 15 lipca 1998 r. Ponadto z orzecznictwa Trybunału jasno wynika, że art. 81 WE ma także zastosowanie do porozumień, które już przestały obowiązywać, ale których skutki istnieją nadal po formalnym zakończeniu ich obowiązywania.

Ocena Sądu

- 158 Artykuł 25 ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 1/2003 przewiduje pięcioletni termin przedawnienia w przypadku naruszeń takiego rodzaju jak naruszenie zarzucane skarżącej. Zgodnie z art. 25 ust. 2 zdanie drugie tego rozporządzenia w przypadku ciągłych lub powtarzających się naruszeń bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia zakończenia naruszenia. Stosownie do art. 25 ust. 3 zdanie pierwsze omawianego rozporządzenia bieg przedawnienia przerywają wszelkie działania podjęte przez Komisję w celu przeprowadzenia

dochodzenia lub postępowania w odniesieniu do naruszenia. Zgodnie z samym brzmieniem art. 25 ust. 4 tegoż rozporządzenia przerwanie biegu przedawnienia wywiera skutek w stosunku do wszystkich przedsiębiorstw lub związków przedsiębiorstw, które uczestniczyły w naruszeniu. W myśl art. 25 ust. 5 tego samego rozporządzenia po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo. Jednakże termin przedawnienia upływa najpóźniej w dniu, w którym upływa okres odpowiadający podwójnemu terminowi przedawnienia, a Komisja nie nałożyła grzywny lub okresowej kary pieniężnej.

- 159 Należy przypomnieć, że czas trwania naruszenia stanowi zarówno element będący integralną częścią tego naruszenia i jako taki nieodłączną część każdego stwierdzenia naruszenia, jak i jedną z przesłanek regulujących przedawnienie ścigania ciągłego naruszenia (ww. w pkt 47 wyrok w sprawie *Peróxidos Orgánicos* przeciwko Komisji, pkt 21). Przestrzeganie przez Komisję reguł przedawnienia wiąże się zatem z tym, że ustala ona prawidłowo okres, w którym skarżąca uczestniczyła w naruszeniu. W konsekwencji należy sprawdzić, czy Komisja wykazała w sposób wymagany prawem, że udział skarżącej w naruszeniu trwał co najmniej do dnia 19 września 1997 r. (czyli dziesięć lat przed wydaniem zaskarżonej decyzji), aby umożliwić Sądowi ustalenie, czy dziesięcioletni termin przedawnienia przewidziany w art. 25 ust. 5 rozporządzenia nr 1/2003 upłynął czy też nie.
- 160 W odniesieniu do kwestii, w którym dniu skarżąca zakończyła swoje uczestnictwo w naruszeniu, należy przypomnieć na wstępie utrwalone orzecznictwo, zgodnie z którym do strony lub organu, które zarzucają naruszenie reguł konkurencji, należy przedstawienie dowodu tego naruszenia poprzez udowodnienie w sposób wymagany prawem okoliczności faktycznych składających się na naruszenie, a do przedsiębiorstwa, które chce się powołać wobec stwierdzenia naruszenia na środek obrony, należy przedstawienie dowodu, że przesłanki zastosowania tego środka obrony są spełnione, w związku z czym wspomniany organ będzie wówczas musiał przedstawić inne dowody (zob. podobnie ww. w pkt 38 wyrok w sprawie *Baustahlgeewebe* przeciwko Komisji, pkt 58; ww. w pkt 42 wyrok w sprawach połączonych *Aalborg Portland i in.* przeciwko Komisji, pkt 78).
- 161 Ponadto na podstawie art. 81 ust. 1 WE czas trwania naruszenia jest składowym elementem pojęcia naruszenia, zaś ciężar dowodu w tym względzie spoczywa głównie na Komisji. W tym względzie orzecznictwo wymaga, by w przypadku braku dowodów pozwalających na bezpośrednie ustalenie czasu trwania naruszenia Komisja oparła się przynajmniej na dowodach odnoszących się do okoliczności faktycznych wystarczająco zbliżonych w czasie, tak by można było rozsądnie przyjąć, że naruszenie to trwało nieprzerwanie między dwiema określonymi datami (wyrok Sądu z dnia 7 lipca 1994 r. w sprawie T-43/92 *Dunlop Slazenger* przeciwko Komisji, Rec. s. II-441, pkt 79).
- 162 Ponadto do zastosowania art. 81 WE w przypadku karteli, które przestały obowiązywać, wystarczy, że ich skutki nadal istnieją po formalnym zakończeniu ich obowiązywania (zob. wyroki Sądu: z dnia 29 czerwca 1995 r. w sprawie T-30/91 *Solvay* przeciwko Komisji, Rec. s. II-1775, pkt 71; z dnia 11 grudnia 2003 r. w sprawie T-59/99 *Ventouris* przeciwko Komisji, Rec. s. II-5257, pkt 182 i przytoczone tam orzecznictwo). Z tego wynika, że czas trwania naruszenia nie powinien być oceniany na podstawie okresu, podczas którego porozumienie obowiązuje, lecz na podstawie okresu, podczas którego dane przedsiębiorstwa zachowywały się w sposób zakazany przez art. 81 WE.
- 163 Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 1 ust. 4 zaskarżonej decyzji udział skarżącej w spornym naruszeniu został uznany za udowodniony w odniesieniu do okresu od dnia 15 stycznia 1977 r. do dnia 15 lipca 1998 r. Skarżąca podważa w ramach omawianego tu zarzutu to stwierdzenie dotyczące okresu naruszenia. Jej zdaniem Komisji nie udało się wykazać, że jakiekolwiek naruszenie było kontynuowane po dniu 19 września 1997 r., czyli dziesięć lat przed wydaniem zaskarżonej decyzji.
- 164 Z oceny dowodów dokonanej w ramach zarzutów pierwszego i trzeciego wynika, że w niniejszym przypadku mamy do czynienia z jednolitym i ciągłym naruszeniem, które trwało co najmniej do dnia 15 lipca 1998 r.
- 165 W konsekwencji należy stwierdzić, że dziesięcioletni termin przedawnienia biegł od dnia 15 lipca 1998 r. do dnia 19 września 2007 r., czyli około 9 lat i 2 miesiące. Z tego wynika, że zaskarżona decyzja została wydana przed upływem dziesięcioletniego terminu przedawnienia.

166 Z całości powyższych rozważań wynika, że zarzut drugi należy oddalić.

W przedmiocie zarzutu czwartego opartego na naruszeniu art. 6 ust. 3 lit. d) EKPC

Argumenty stron

- 167 Skarżąca twierdzi zasadniczo, że Komisja naruszyła jej prawa proceduralne przewidziane w art. 6 ust. 3 lit. d) EKPC, a w szczególności prawo do „przesłuchania lub spowodowania przesłuchania świadków oskarżenia” w postępowaniach o charakterze karnym, jak to ma miejsce w niniejszym przypadku.
- 168 Skarżąca uważa, że Komisja nie może opierać się na ww. w pkt 42 wyroku w sprawach połączonych Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji. W niniejszym przypadku Komisja, otrzymawszy uzupełniający wniosek grupy Prym wymieniony w pkt 11 powyżej, otworzyła na nowo swoje dochodzenie i wydała uzupełniające pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, w którym podniosła po raz pierwszy wobec skarżącej istnienie porozumienia w sprawie podziału rynków dla poszczególnych produktów trwającego 21 lat. Zarówno kontekst proceduralny, jak i znaczenie przypisane w zaskarżonej decyzji nowym dowodom wniesionym do akt sprawy przez William Prym zobowiązują – zdaniem skarżącej – do wyciągnięcia wniosku, że przypisano im „decydujące” znaczenie w rozumieniu orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.
- 169 Zdaniem skarżącej okoliczności niniejszego przypadku różnią się od okoliczności sprawy zakończonej wydaniem ww. w pkt 48 wyroku w sprawie Bolloré przeciwko Komisji, pkt 86–89. Po pierwsze, tożsamość autora oświadczenia, na którym Komisja oparła swoje stwierdzenie naruszenia w niniejszym przypadku, pana A.P., była znana i skarżąca starała się go formalnie przesłuchać. Po drugie, o ile Komisja przypomina, że nie jest sądem w rozumieniu EKPC, o tyle skarżąca twierdzi, że to na Komisji ciąży obowiązek upewnienia się, że całe postępowanie administracyjne jest zgodne z art. 6 ust. 3 lit. d) EKPC. Po trzecie, Komisja zdaje się – na podstawie wyroku Sądu z dnia 6 października 1994 r. w sprawie T-83/91 Tetra Pak przeciwko Komisji, Rec. s. II-755, pkt 235 – utrzymywać, że grzywny nałożone z tytułu naruszenia przepisu prawa konkurencji nie mają charakteru karnego.
- 170 Komisja twierdzi w powyższej kwestii, że pan A.P. był obecny na przesłuchaniu w dniu 11 lipca 2006 r., podczas którego wszyscy uczestnicy mieli okazję przedstawić ustnie swoje argumenty. Gdy taka okazja została dana adwokatowi skarżącej, postanowił on ograniczyć swoją interwencję do przedstawienia zwykłego wyjaśnienia w sprawie programu dostosowania się do reguł konkurencji i do ogólnej uwagi dotyczącej dowodów użytych przez Komisję i oświadczeń grupy Prym. Choć skarżąca miała zatem możliwość zadania pytań wybranej przez siebie stronie, nie skorzystała z tej okazji.

Ocena Sądu

- 171 Należy przypomnieć, że wprawdzie art. 6 ust. 3 lit. d) EKPC stanowi, że „[k]ażdy oskarżony [...] ma co najmniej prawo do: [...] przesłuchania lub spowodowania przesłuchania świadków oskarżenia oraz żądania obecności i przesłuchania świadków obrony na takich samych warunkach jak świadków oskarżenia”, jednak z utrwalonego orzecznictwa wynika, że Komisja nie jest sądem w rozumieniu tego postanowienia (wyroki Trybunału: z dnia 29 października 1980 r. w sprawach połączonych od 209/78 do 215/78 i 218/78 van Landewyck i in. przeciwko Komisji, Rec. s. 3125, pkt 81; z dnia 7 czerwca 1983 r. w sprawach połączonych od 100/80 do 103/80 Musique Diffusion française i in. przeciwko Komisji, Rec. s. 1825, pkt 7).
- 172 Zgodnie z równie utrwalonym orzecznictwem prawa podstawowe są integralną częścią ogólnych zasad prawa, których poszanowanie zapewnia sąd Unii (opinia Trybunału 2/94 z dnia 28 marca 1996 r., Rec. s. I-1759, pkt 33; wyrok Trybunału z dnia 29 maja 1997 r. w sprawie C-299/95 Kremzow, Rec. s. I-2629, pkt 14). W tym zakresie Trybunał i Sąd opierają się na tradycjach konstytucyjnych wspólnych państwom członkowskim oraz na wskazówkach zaczerpniętych z umów międzynarodowych dotyczących ochrony praw człowieka, przy których tworzeniu państwa członkowskie współpracowały lub do których

przystąpiły. W tym względzie EKPC ma szczególne znaczenie (wyrok Trybunału z dnia 15 maja 1986 r. w sprawie 222/84 Johnston, Rec. s. 1651, pkt 18; ww. wyrok w sprawie Kremzow, pkt 14). Ponadto zgodnie z art. 6 ust. 2 UE Unia szanuje prawa podstawowe zagwarantowane w EKPC oraz wynikające z tradycji konstytucyjnych wspólnych dla państw członkowskich, jako zasady ogólne prawa.

- 173 Należy zatem zbadać, czy w świetle powyższych rozważań Komisja naruszyła podstawową zasadę wspólnotowego porządku prawnego, jaką jest poszanowanie prawa do obrony (wyrok Trybunału z dnia 9 listopada 1983 r. w sprawie 322/81 Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin przeciwko Komisji, Rec. s. 3461, pkt 7), nie zapewniając rzekomo skarżącej możliwości bezpośredniego przesłuchania świadka, pana A.P.
- 174 W tym względzie należy przypomnieć, iż powyższa zasada wymaga, aby przedsiębiorstwa i związki przedsiębiorstw, których dotyczy dochodzenie Komisji w dziedzinie konkurencji, były w stanie już na etapie postępowania administracyjnego w skuteczny sposób przedstawić swoje stanowisko w kwestii prawdziwości i znaczenia faktów, zarzutów oraz okoliczności podnoszonych przez Komisję (zob. wyrok Sądu z dnia 27 września 2006 r. w sprawie T-314/01 Avebe przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3085, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo). Zasada ta nie wymaga natomiast, aby przedsiębiorstwom tym umożliwiono samodzielne przesłuchanie, w ramach postępowania administracyjnego, świadków przesłuchiowanych przez Komisję (zob. podobnie ww. w pkt 42 wyrok w sprawach połączonych Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, pkt 200).
- 175 W powyższym względzie wystarczy bowiem, że oświadczenia wykorzystane przez Komisję zostały dostarczone w aktach sprawy przekazanych skarżącej, która może zatem je podważyć przed sądem Unii (ww. w pkt 47 wyrok w sprawie Lafarge przeciwko Komisji, pkt 147–149).
- 176 Dla kompletności wyводу należy stwierdzić – tak jak Komisja – że choć pan A.P. był obecny na przesłuchaniu w dniu 11 lipca 2006 r., skarżąca nie skorzystała z tej okazji, by zadać mu pytania. Co więcej, nic nie uniemożliwiało skarżącej zażądania – poprzez złożenie stosownego wniosku o zarządzenie przeprowadzenia środków dowodowych – wezwania świadków i przesłuchania ich przed Sądem. Należy jednak stwierdzić, że skarżąca nie złożyła takiego wniosku.
- 177 W świetle powyższych rozważań skarżąca nie może powoływać się na naruszenie jej prawa do przesłuchania lub spowodowania przesłuchania obciążających ją świadków. W konsekwencji należy oddalić zarzut czwarty wysunięty przez skarżącą jako pozbawiony zarówno podstawy faktycznej, jak i prawnej.

W przedmiocie zarzutu piątego opartego na błędnym zastosowaniu wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien

Argumenty stron

- 178 Skarżąca uważa, że przy ustalaniu podwyżki kwoty grzywiny z uwagi na czas trwania naruszenia Komisja powinna była wykonać przysługujące jej uprawnienia dyskrecyjne i zastosować mnożnik w wysokości 10% na podstawie pkt 1 B wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien. Komisja nie powinna była zastosować automatycznie podwyżki w wysokości 215% z tytułu czasu trwania naruszenia. Instytucja ta powinna była uwzględnić, po pierwsze, słabość dowodów, na których oparła się, by stwierdzić naruszenie, po drugie, długie przerwy między udowodnionymi przejawami działalności kartelu, po trzecie, brak jakiegokolwiek wiedzy o naruszeniu po stronie dyrekcji skarżącej i po czwarte, brak dowodu wprowadzenia w życie naruszenia.
- 179 Skarżąca stoi na stanowisku, że Komisja zaniechała postąpienia w taki sposób, gdyż – jak sama przyznała – jej stałą praktyką było ustalanie maksymalnej podwyżki. Choć okoliczności faktyczne mogły w innych sprawach (o znacznie krótszym czasie trwania) uzasadniać podwyżkę w wysokości 10% rocznie, Komisja nie może się jednak uchylić od ciążącego na niej obowiązku wykonania w prawidłowy sposób przysługujących jej uprawnień dyskrecyjnych.
- 180 Komisja kwestionuje argumenty skarżącej.

Ocena Sądu

- 181 Przed przystąpieniem do zbadania argumentów podniesionych przez skarżącą należy przypomnieć, że z motywów 489 i 692 zaskarżonej decyzji wynika, iż grzywny nałożone przez Komisję z tytułu naruszenia zostały wymierzone na podstawie art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003. Ponadto do obliczenia kwoty grzywien Komisja zastosowała metodę przewidzianą w wytycznych i w komunikacie w sprawie współpracy z 1996 r.
- 182 Chociaż wytycznych nie można uznać za normę prawną, określają one normę postępowania, która stanowi pewną wskazówkę dla praktyki administracyjnej i od której Komisja nie może odstąpić w konkretnym przypadku bez podania powodów, które są zgodne z zasadą równego traktowania (zob. wyrok Trybunału z dnia 18 maja 2006 r. w sprawie C-397/03 P Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-4429, pkt 91 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 183 Zadaniem Sądu jest więc zweryfikowanie w ramach kontroli zgodności z prawem grzywien nałożonych przez Komisję, czy instytucja ta wykonała swe uprawnienia dyskrecyjne zgodnie z metodą przedstawioną w wytycznych, a jeżeli Sąd stwierdzi, że Komisja od niej odstąpiła, zweryfikowanie, czy to odejście jest uzasadnione i umotywowane w sposób wymagany prawem. W tej kwestii należy zauważyć, że Trybunał potwierdził ważność samej zasady wytycznych, a także ogólnej metody, która jest w nich wskazana (wyrok Trybunału z dnia 28 czerwca 2005 r. w sprawach połączonych C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5425, pkt 252–255, 266, 267, 312, 313).
- 184 Samoograniczenie uprawnień dyskrecyjnych Komisji wynikające z wydania wytycznych nie jest bowiem niezgodne z utrzymaniem znacznego zakresu uznania Komisji. Wytyczne zawierają różne elementy elastyczności, które umożliwiają Komisji wykonywanie jej uprawnień dyskrecyjnych w zgodności z przepisami rozporządzeń nr 17 i 1/2003, tak jak zinterpretował je Trybunał (ww. w pkt 183 wyrok w sprawach połączonych Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 267).
- 185 W związku z powyższym w dziedzinach, w których Komisja zachowała zakres uznania, na przykład w odniesieniu do kwoty wyjściowej lub stopy podwyżki kwoty grzywny z tytułu czasu trwania naruszenia, kontrola zgodności z prawem takich ocen ogranicza się do zweryfikowania, czy nie występuje oczywisty błąd w ocenie (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 18 lipca 2005 r. w sprawie T-241/01 Scandinavian Airlines System przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2917, pkt 64, 79).
- 186 Uznanie Komisji i jego granice, które Komisja wprowadziła, nie stanowią co do zasady przeszkody, by sąd skorzystał ze swego nieograniczonego prawa orzekania (ww. w pkt 39 wyrok w sprawach połączonych JFE Engineering i in. przeciwko Komisji, pkt 538), które upoważnia go do uchylecia, obniżenia lub podwyższenia nałożonej przez Komisję grzywny (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 8 lutego 2007 r. w sprawie C-3/06 P Groupe Danone przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-1331, pkt 60–62; wyrok Sądu z dnia 21 października 2003 r. w sprawie T-368/00 General Motors Nederland i Opel Nederland przeciwko Komisji, Rec. s. II-4491, pkt 181).
- 187 Z powyższego wynika, że sam fakt, iż Komisja zastrzegła sobie możliwość podwyższenia kwoty grzywny za każdy rok naruszenia, które w odniesieniu do długotrwałych naruszeń może wynieść do 10% kwoty ustalonej na podstawie wagi naruszenia, w żaden sposób nie zobowiązuje jej do ustalenia tej stopy w zależności od natężenia działalności kartelu lub jego skutków, a nawet wagi naruszenia. Zadaniem Komisji jest bowiem dokonanie w ramach przysługującego jej szerokiego zakresu uznania (zob. pkt 183 powyżej) wyboru stopy podwyżki, którą zamierza zastosować ze względu na czas trwania naruszenia (wyrok Sądu z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie T-19/05 Boliden i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1843, pkt 98).
- 188 Argumenty skarżącej mające na celu wykazanie, że Komisja powinna była uwzględnić, po pierwsze, słabość dowodów, na których oparła się, by stwierdzić naruszenie, po drugie, długie przerwy między udowodnionymi przejawami działalności kartelu, po trzecie, brak jakiejkolwiek wiedzy o naruszeniu po stronie dyrekcji skarżącej, pokrywają się z argumentami przedstawionymi w ramach zarzutów

pierwszego i trzeciego. A zatem jako że Sąd doszedł do wniosku, że Komisja nie popełniła żadnego błędu, uznając na podstawie różnych dowodów będących w jej posiadaniu, że w niniejszym przypadku mamy do czynienia z jednolitym i ciągłym naruszeniem, które trwało od dnia 15 stycznia 1977 r. do dnia 15 lipca 1998 r., argumenty skarżącej mogą zostać jedynie oddalone.

- 189 W odniesieniu do argumentu skarżącej opartego na braku dowodu wprowadzenia w życie naruszenia należy przypomnieć, że art. 15 ust. 2 akapit ostatni rozporządzenia nr 17 nakazuje uwzględnienie nie tylko wagi naruszenia, ale także czasu trwania tego naruszenia przy ustalaniu wysokości grzywny. Z tego wynika, że wpływ czasu trwania naruszenia na podstawową kwotę grzywny musi co do zasady być znaczący. To sprzeciwia się, poza szczególnymi okolicznościami, czysto symbolicznemu zwiększeniu kwoty wyjściowej ze względu na czas trwania naruszenia. A zatem nawet jeśli porozumienie mające cel antykonkurencyjny nie zostało wprowadzone w życie, należy mimo to uwzględnić okres, w którym to porozumienie istniało, to znaczy okres, który upłynął od dnia jego zawarcia do dnia jego zakończenia (wyrok Sądu z dnia 19 marca 2003 r. w sprawie T-213/00 CMA CGM i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-913, pkt 280).
- 190 W niniejszym przypadku Komisja stwierdziła, że dwustronna współpraca między grupami Prym i Coats istniała przez 21 i pół roku, czyli przez długi okres w rozumieniu wytycznych. W konsekwencji Komisja podwyższyła z tego tytułu wyjściową kwotę grzywny nałożonej na skarżącą o 215%. Należy przypomnieć, że zgodnie z pkt 1B tiret trzecie wytycznych w przypadku długotrwałych naruszeń wyjściowa kwota grzywny ustalona na podstawie wagi naruszenia może zostać podwyższona o 10% za każdy rok naruszenia. Należy stwierdzić, że postępując w ten sposób, Komisja nie odeszła od reguł, które sobie narzuciła w wytycznych.
- 191 W związku z powyższym należy oddalić zarzut piąty.
- 192 Z całości powyższych rozważań wynika, że żaden z zarzutów podniesionych przez skarżącą nie może zostać uwzględniony. Należy zatem oddalić w całości skargę o stwierdzenie nieważności, przy czym w okolicznościach niniejszego przypadku nie ma potrzeby dokonania na podstawie nieograniczonego prawa orzekania zmiany kwoty grzywny nałożonej na skarżącą.

W przedmiocie kosztów

- 193 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu postępowania przed Sądem kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżąca przegrała sprawę, zgodnie z żądaniem Komisji należy ją obciążyć kosztami postępowania.

Z powyższych względów

SĄD (trzecia izba)

orzeka, co następuje:

- 1) Skarga zostaje oddalona.**
- 2) Coats Holdings Ltd zostaje obciążona kosztami postępowania.**

Czúcz

Labucka

Gratsias

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 27 czerwca 2012 r.

Podpisy

Spis treści

Okoliczności powstania sporu	1
Przebieg postępowania i żądania stron	4
Co do prawa.....	5
W przedmiocie zarzutu pierwszego opartego na naruszeniu ciążącego na Komisji obowiązku przedstawienia dowodu na istnienie naruszenia z jednej strony oraz przestrzegania wymaganego poziomu dowodu w tym względzie z drugiej strony	5
Argumenty stron	5
Ocena Sądu	6
– W przedmiocie spotkania w 1975 r. (motyw 217 zaskarżonej decyzji)	8
– W przedmiocie dokumentu z dnia 15 stycznia 1977 r. (motywy 218–222 zaskarżonej decyzji) ...	10
– W przedmiocie pisma z dnia 12 kwietnia 1977 r. (motyw 224 zaskarżonej decyzji)	13
– W przedmiocie porozumienia Huguenpoet (motywy 225 i 226 zaskarżonej decyzji)	14
– W przedmiocie zebrania Beirat (rady nadzorczej) z dnia 9 listopada 1988 r. (motywy 227–230 zaskarżonej decyzji)	16
– W przedmiocie notatki William Prym z dnia 12 grudnia 1991 r. (motyw 231 zaskarżonej decyzji)	16
– W przedmiocie spotkania w dniu 11 lutego 1993 r. (motyw 232 zaskarżonej decyzji)	17
– W przedmiocie sprzedaży przez Coats jej udziału w kapitale William Prym (motywy 233–236 zaskarżonej decyzji)	18
– W przedmiocie nabycia Bonduel przez William Prym i spotkania w dniu 15 lipca 1998 r. (motywy 237–245 zaskarżonej decyzji)	20
– W przedmiocie uniewinniających dowodów	22
– Wnioski	23
W przedmiocie zarzutu trzeciego opartego na braku dowodu na istnienie jednolitego i ciągłego naruszenia	24
Argumenty stron	24
Ocena Sądu	25
W przedmiocie zarzutu drugiego opartego na naruszeniu art. 25 ust. 5 rozporządzenia nr 1/2003	27
Argumenty stron	27
Ocena Sądu	27
W przedmiocie zarzutu czwartego opartego na naruszeniu art. 6 ust. 3 lit. d) EKPC	29
ECLI:EU:T:2012:320	33

Argumenty stron	29
Ocena Sądu	29
W przedmiocie zarzutu piątego opartego na błędnym zastosowaniu wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien	30
Argumenty stron	30
Ocena Sądu	31
W przedmiocie kosztów	32